

IS | EN | PL | ES | RU | LT | LV
Íslenska | English | Polski | Español | Русский | Lietuvių | Latviešu

Fyrstu skrefin

Mikilvægar upplýsingar fyrir ríkisborgara
EES- & EFTA-ríkjanna sem flytja til Íslands

Svarīga informācija cilvēkiem, kas
pārceļās uz dzīvi Íslandē

ISBN: 978-9979-799-26-9

Publisher: The Immigration Council

Chief Editors: Multicultural Centre,
Runar Helgi Haraldsson

Design: Gunnar R Kristinsson / Ímyndunaraflltd.

Printing: Oddi Print & Packaging

Útgefandi: Innflytjendaráð

Umsjón: Fjölmenningssetur,
Rúnar Helgi Haraldsson

Hönnun og umbrot: GRK / Ímyndunarafll ehf.

Prentun: Oddi prentun og umbúðir

Velkomin til Íslands Laipni aicināti Īslandē

FYRSTU SKREF RÍKISBORGARA EES- OG EFTA-RÍKJA

PIRMIE SOĻI EEZ UN EBTA VALSTU PILSOŅIEM

Fyrstu skref ríkisborgara EES- og EFTA-ríkja	4
Ísland í hnotskurn	6
Hátíðisdagar og frídagar	8
Akstur og öryggi	10
Þjóðskrá Íslands og kennitala	12
Lög og reglur	14
Lögleg búseta á Íslandi	16
Sjúkratryggingar	22
Vinna á Íslandi	24
Skattar	34
Greiðslur til barnafjölskyldna	36
Heilbrigðisþjónusta	40
Húsnæði	44
Þjónusta sveitarfélaga	48
Skólakerfið	50
Framhaldsnám	54
Gott að vita	58
Vefsíður	60

Pirmie soļi EEZ un EBTA dalībvalstu pilsoņiem	5
Īsumā par Islandi	7
Galvenās svētku dienas un brīvdienas	9
Transportlīdzekļu vadīšana un drošība	11
Islandes Reģistri un identifikācijas numurs	13
Tiesību akti un noteikumi	15
Likumīga uzturēšanās Islandē	17
Veselības apdrošināšana	23
Darbs Islandē	25
Nodokļi	35
Maksājumi ģimenēm ar bērniem	37
Veselības aprūpes pakalpojumi	41
Mājokļi	45
Pašvaldību sniegtie pakalpojumi	49
Izglītības sistēma	51
Augstākā izglītība	55
Der zināt...	59
Vietnes	61

FYRSTU SKREF RÍKISBORGARA EES- OG EFTA-RÍKJA

Upplýsingarnar í þessum bæklingi eru fyrir ríkisborgara Austurríkis, Belgíu, Búlgaríu, Danmerkur, Eistlands, Finnlands, Frakklands, Grikklands, Hollands, Írlands, Ítalíu, Króatíu, Kýpur, Lettlands, Liechtensteins, Litháens, Lúxemborgar, Möltu, Noregs, Portúgals, Póllands, Rúmeníu, Spánar, Slóvakíu, Slóveníu, Stóra-Bretlands, Sviss, Svíþjóðar, Tékklands, Ungverjalands og Þýskalands.

UPPLÝSINGAR OG RÁÐGJÖF

Mikilvægt er að hafa í huga að vegna alþjóðlegra samninga, svo sem á milli Norðurlandanna og aðildarríkja að EES- og EFTA-samningnum, gilda mismunandi reglur eftir ríkisfangi. Þessi bæklingur er eingöngu ætlaður ríkisborgurum þeirra ríkja sem eru aðilar að Evrópusambandinu eða EFTA. Í bæklingnum Fyrstu skref ríkisborgara ríkja utan EES/EFTA eru upplýsingar fyrir fólk af öðru þjóðerni. Bæklinginn, ásamt öllum helstu upplýsingum um íslenskt samfélag, má nálgast á vef Fjölmeningarseturs.

Hjá Fjölmeningarsetri er unnt að fá upplýsingar um flest er varðar innflytjendamál, íslenskt samfélag, íslenskukennslu, réttindi og skyldur, túlka- og þýðingarþjónustu og fleira.

- Fjölmeningarsetur – Sími: **450 3090**
- Eures – Sími: **515 4800**
- Þjóðskrá – Sími **515 5300**

Upplýsingar um erlend sendiráð og ræðisskrifstofur er að finna á vef utanríkisráðu-neytisins.

Félags- og jafnréttismálaráðherra fer með yfirstjórn málefna innflytjenda og er Fjölmeningarsetur því stofnun sem heyrir undir velferðarráðuneytið. Útlendingastofnun heyrir undir dómsmálaráðuneytið og sinnir þjónustu í tengslum við afgreiðslu dvalarleyfa, vegabréfsáritana, ríkisborgararéttar og fleira. Útlendingastofnun (www.utl.is), sími 444 0900.

Ríkisborgari EES/EFTA-ríkis má dvelja og starfa á Íslandi án sérstaks leyfis í allt að þrjá mánuði frá komu til landsins eða allt að sex mánuði ef hann er í atvinnuleit. Dvelji hann lengur skal hann skrá rétt sinn til dvalar hjá Þjóðskrá Íslands, sími 515 5300.

PIRMIE SOĻI EEZ UN EBTA DALĪBVALSTU PILSOŅIEM

Šajā brošūrā iekļautā informācija ir paredzēta Austrijas, Beļģijas, Bulgārijas, Dānijas, Igaunijas, Somijas, Francijas, Grieķijas, Nīderlandes, Īrijas, Itālijas, Horvātijas, Kipras, Latvijas, Lihtenšteinai, Lietuvas, Luksemburgas, Maltas, Norvēģijas, Portugāles, Polijas, Rumānijas, Spānijas, Slovākijas, Slovēnijas, Apvienotās Karalistes, Šveices, Zviedrijas, Čehijas, Ungārijas un Vācijas pilsoņiem.

Informācija un konsultācijas

Svarīgi atcerēties, ka saskaņā ar starptautiskiem līgumiem, piemēram, starp Ziemeļvalstīm, un līgumiem starp EEZ un EBTA dalībvalstīm ir spēkā dažādi noteikumi atkarībā no jūsu pilsonības. Šī brošūra ir paredzēta tikai ES vai EBTA dalībvalstu pilsoņiem. Brošūra Pirmie soļi tādu valstu pilsoņiem, kas nav EEZ un EBTA valstis ir paredzēta citu valstu pilsoņiem. Šo brošūru, kā arī citu svarīgu informāciju par Islandes sabiedrību var atrast Daudzkultūru un informācijas centra tīmekļa vietnē.

/ 5 /

Daudzkultūru un informācijas centrā varat iegūt informāciju par imigrācijas jautājumiem, Islandes sabiedrību, islandiešu valodas mācībām, jūsu tiesībām un pienākumiem, mutiskās un rakstiskās tulkošanas pakalpojumiem, kā arī daudz ko citu.

- **Daudzkultūru un informācijas centrs**
Tālruna numuri: 450 3090 (islandiešu/angļu val.)
- **Eures – Tāl. 515 4800**
- **Islandes Reģistri – Tāl. 515 5300**

Informācija par ārvalstu vēstniecībām un konsulātiem ir pieejama Ārlietu ministrijas tīmekļa vietnē.

Labklājības un vienlīdzības ministram piemīt augstākā vara imigrācijas jautājumos, un attiecīgi Daudzkultūru centrs ir Labklājības ministrijas padotībā. Islandes Imigrācijas direkcija ir Tieslietu ministrijas padotībā, un tā sniedz pakalpojumus saistībā ar uzturēšanās atļauju, vīzu, pilsonības un citiem jautājumiem. Islandes Imigrācijas direkcija (www.utl.is), Tāl. 444 0900.

EEZ/EBTA dalībvalstu pilsoņi var uzturēties un strādāt Islandē, nesaņemot īpašu atļauju, līdz trim mēnešiem kopš ierašanās Islandē vai līdz sešiem mēnešiem, ja meklē darbu. Paliekot uz ilgāku laiku, ir jāreģistrē uzturēšanās tiesības Islandes Reģistros, tālr. 515 5300.

ÍSLAND Í HNOTSKURN

Höfuðborg: Reykjavík

Opinbert tungumál: Íslenska

Tímabelti: UTC + 0 (enginn sumartími)

Þjóðarlén: .is

Landsnúmer: +354

Íbúaföldi 2017: 338.349

Þjóðsöngur: Lofsöngur

Stjórnarfar: Lýðveldi með þingbundinni stjórn

Stjórnsýsla: Ríki og sveitarfélög

/ 6 /

Ísland er meðal annars aðili að samningnum um Evrópska efnahagssvæðið (EES), Fríverslunarsamtökum Evrópu (EFTA), Atlantshafsbandalaginu (NATO), Norðurlandaráði og Schengen-samstarfinu.

Peningar

Gjaldmiðillinn er króna – ISK. Bankar skipta gjaldeyri. Flestar verslanir, fyrirtæki og leigubílar taka greiðslukort (debet og kredit). Ekki er víst að tekið sé við erlendum gjaldeyri í verslunum. Gengi gjaldmiðla er hægt að skoða á vefsíðu Seðlabanka Íslands.

Netið

Aðgangur að netinu er ókeypis á mörgum kaffihúsum og víðar. Netaðgangur er einnig ódýr eða ókeypis á upplýsingamiðstöðvum og bókasöfnum.

Saga

Ísland var hluti af danska konungsveldinu en fékk fullt sjálfstæði 17. júní 1944 þegar það varð lýðveldi. Árið 1904 fékk Ísland heimastjórn og 1918 hlaut það fullveldi. Áður en Ísland laut stjórn Danmerkur var það hluti af norska konungsveldinu.

Trú

Trúfrelsi ríkir á Íslandi og er öllum heimilt að standa utan trúfélaga.

Um 74% landsmanna tilheyrja þjóðkirkjunni sem er evangelísk-lútersk.

Erlendir ríkisborgarar eru skráðir í ótilgreint trúfélag við nýskráningu hjá Þjóðskrá Íslands nema þeir óski sérstaklega eftir að vera skráðir í trúfélag eða lífsskoðunarfélag.

ĪSUMĀ PAR ISLANDI

Galvaspilsēta: Reikjavika

Oficiālā valoda: islandiešu

Laika zona: UTC + 0 (nepiemēro pāreju uz vasaras laiku)

Valsts interneta domēns: .is

Valsts kods: +354

Iedzīvotāju skaits 2017. g.: 338 349

Valsts himna: Lofsöngur

Valsts iekārta: parlamentāra republika

Pārvalde: valsts un pašvaldības

/ 7 /

Islande ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ), Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA), Ziemeļatlantijas Līguma organizācijas (NATO), Ziemeļvalstu padomes un Šengenas līguma dalībvalsts.

Valūta

Valūta ir Islandes krona — ISK. Ārvalstu valūtas var samainīt bankās. Lielākajā daļā veikalu, uzņēmumu un taksometru var norēķināties ar kartēm (debitkartēm un kredītkartēm). Nevar paļauties uz to, ka veikalos pieņems ārvalstu valūtu. Valūtas kursu var uzzināt [Islandes Centrālās bankas](#) tīmekļa vietnē.

Internets

Daudzās kafejnīcās un citās vietās internetam var piekļūt bez maksas. Tāpat informācijas centros un bibliotēkās piekļuve internetam ir lēta vai bezmaksas.

Vēsture

Islande bija neatkarīga valsts agrīnajā vēstures posmā, sākot ar pirmo iecelotāju ierašanos, līdz trīspadsmitā gadsimta beigām, kad tā kļuva par Norvēģijas Karalistes sastāvdaļu, bet vēlāk nonāca Dānijas pakļautībā. Islande ieguva pašpārvaldes tiesības 1904. gadā, bet neatkarību Dānijas karaļnama sastāvā tā ieguva 1918. gadā. 1944. gada 17. jūnijā Islande kļuva par republiku.

Reliģija

Islandē valda pilnīga reliģijas brīvība, turklāt jebkurai personai ir tiesības atturēties no reliģiskas piederības.

Aptuveni 74 % iedzīvotāju pieder Valsts baznīcai, kas ir Luterāņu evaņģēliskā baznīca.

Pirmo reizi reģistrējoties Islandes Reģistros, ārvalstu pilsoņus reģistrē kā piederīgus nenoteiktai reliģiskai kustībai, ja vien tie īpaši nepieprasa, lai tos reģistrētu kā piederīgus konkrētai reliģijai vai dzīves filozofijai.

HÁTÍÐISDAGAR OG FRÍDAGAR

Stórhátíðisdagar:

- Nýársdagur (1. janúar)
- Föstudagurinn langi
- Páskadagur
- Hvítasunnudagur
- 17. júní (þjóðhátíðardagur Íslendinga)
- Aðfangadagur jóla (24. desember) eftir klukkan 12.00
- Jóladaður (25. desember)
- Gamlársdagur (31. desember) eftir klukkan 12.00

/ 8 /

Ef unnið er á þessum dögum eru laun greidd samkvæmt svokölluðum stórhátíðartaxta sem er hærri en hefðbundinn yfirvinnutaxti.

Almennir frídagar

- Annar í jólum (26. desember)
- Skírdagur
- Annar í páskum
- Sumardagurinn fyrsti
- Uppstigningardagur
- 1. maí (alþjóðlegur frídagur verkafólks)
- Annar í hvítasunnu
- Frídagur verslunarmanna (fyrsti mánudagur í ágúst)

Þegar unnið er á þessum dögum eru laun greidd samkvæmt hefðbundnum yfirvinnutaxta.

Á vefsíðu Fjölmenningsseturs er dagatal þar sem hægt er að kynna sér síði og venjur á Íslandi sem tengjast hátíðisdögum og öðrum atburðum.

GALVENĀS SVĒTKU DIENAS UN BRĪVDIENAS

Galvenās svētku dienas:

- Jaungada diena (1. janvāris)
- Lielā piektdiena
- Pirmās Lieldienas
- Vasarsvētki
- 17. jūnijs (Islandes Neatkarības diena)
- Ziemassvētku vakars (24. decembris) pēc plkst. 12.00
- Ziemassvētki (25. decembris)
- Vecgada vakars (31. decembris) pēc plkst. 12.00

/ 9 /

Par darbu šajās dienās maksā saskaņā ar tā saukto galveno svētku dienu likmi, kas ir augstāka par parasto virsstundu likmi.

Brīvdienas

- 2. Ziemassvētki (26. decembris)
- Zaļā ceturtdiena
- Otrās Lieldienas
- Pirmā vasaras diena
- Debesbraukšanas diena
- 1. maijs (Starptautiskā strādnieku diena)
- Vasarsvētku pirmdiena
- Augusta pirmā pirmdiena (veikalu un biroja darbinieku brīvdiena)

Par darbu šajās dienās maksā saskaņā ar parasto virsstundu likmi.

Daudzkultūru centra tīmekļa vietnē ir izvietots [kalendārs](#), kurā var uzzināt Islandes paražas un tradīcijas attiecībā uz galvenajiem svētkiem un citiem notikumiem.

AKSTUR OG ÖRYGGI

Öllum er skylt að nota bílbelti á Íslandi og bannað er að tala í farsíma undir stýri nema með handfrjálsum búnaði. Hraðakstur og akstur undir áhrifum áfengis er litinn alvarlegum augum og eru refsingar háar fjársektir, ökuleyfisvipting og varðhald við ítrekuð brot. Öryggisreglur varðandi barnabílstóla og börn í bíl má finna á vefsíðu miðstöðvar slysavarna barna: msb.is.

Sektir geta haft áhrif á veitingu íslensks ríkisborgararéttar.

TRANSPORTLĪDZEKĻU VADĪŠANA UN DROŠĪBA

Islandē ir obligāti jālieto drošības jostas, bet tālruņa lietošana, braucot pie stūres, ir aizliegta, ja netiek lietots bezvadu aprīkojums. Ātruma ierobežojuma pārsniegšana un transportlīdzekļa vadīšana alkohola reibumā ir uzskatāmi par smagiem nodarījumiem, kam piemēro augstas soda naudas, aptur vadītāja apliecības darbību, bet atkārtotu pārkāpumu gadījumā piemēro cietumsodu. Drošības noteikumus attiecībā uz bērnu sēdekļiem var uzzināt Bērnu negadījumu novēršanas centra tīmekļa vietnē: msb.is.

Soda naudas var ietekmēt tiesības iegūt Islandes pilsonību.

ÞJÓÐSKRÁ ÍSLANDS OG KENNITALA

Þjóðskrá Íslands heldur skrá yfir alla sem búa eða hafa búið á Íslandi. Í þjóðskrá eru skráðar kennitölur manna, nöfn þeirra, kyn, hjúskaparstaða, lögheimili, aðsetur ef við á, pósthfang, trúfélag, fæðingarstaður og ríkisfang. Allir sem ætla að dvelja á Íslandi í þrjá til sex mánuði eða lengur verða að vera skráðir í þjóðskrá.

Sá sem dvelur á Íslandi í sex mánuði eða lengur skal eiga lögheimili á Íslandi. Skráð lögheimili er oft forsenda þess að eiga rétt á þjónustu ríkis og sveitarfélaga.

Haldin er sérstök skrá yfir erlenda ríkisborgara sem fá úthlutað kennitölu en eru ekki skráðir með lögheimili hér á landi, svokölluð kerfiskennitala. Kerfiskennitala veitir engin réttindi á Íslandi og staðfestir ekki rétt til dvalar.

/ 12 /

Þjóðskrá Íslands tekur við tilkynningum fólks um búferlaflutninga, innanlands og milli landa, beiðnum um nafnbreytingar, nafngjafir barna, tilkynningum/gögnum um breytingar á hjúskaparstöðu og skráningu sambúðar. Ýmis vottorð eru gefin út hjá Þjóðskrá, svo sem fæðingarvottorð, vottorð um hjúskaparstöðu, sambúðarskráningu, búsetu og dánarvottorð.

Kennitala er tíu stafa auðkennitala. Aðeins einn getur borið hverja tölu. Fyrstu sex tölur kennitölu taka mið af fæðingardegi viðkomandi. Aftan við bætast svo fjórir aukastafir. Dæmi: Sá sem er fæddur 17. júlí 1966 fær kennitöluna 170766 og síðan fjóra aukastafi.

Íslykill

Í mörgum tilfellum er krafist sérstaks auðkennislykils, sem kallaður er Íslykill, þegar fólk ætlar að nýta sér ákveðna þjónustu eða fá upplýsingar hjá sveitarfélögum, stofnunum, fyrirtækjum og félagasamtökum í gegnum netið. Íslykill er lykilorð sem tengt er kennitölu einstaklings eða lögaðila. Ekki er hægt að úthluta Íslykli til einstaklinga sem einungis eru með kerfiskennitölu. Hægt er að panta Íslykilinn hjá Þjóðskrá Íslands og að velja um að fá hann sendan í heimabankann, í pósti á lögheimili eða láta senda hann í sendiráð til þeirra sem búa erlendis.

Íslykill veitir meðal annars aðgang að Réttindagátt Sjúkratrygginga Íslands (SÍ) þar sem hægt er að sjá yfirlit yfir heilbrigðiskostnað og fleira. Á Íslandstorgi er meðal annars mögulegt að fara inn á fjölmarga vefi og skoða sín eigin mál þar og fá yfirlit.

Rafræn skilríki

Rafræn skilríki eru persónuskilríki sem notuð eru rafrænt. Þau eru bæði fyrir farsíma og snjallkort. Hægt er að nota þau til auðkenningar og fullgildrar undirritunar og þjóða flestar opinberar stofnanir og sveitarfélög, ásamt bönkum og fleiri fyrirtækjum, upp á innskráningu með rafrænum skilríkjum. Sótt er um rafræn skilríki í bönkum, sparisjóðum eða hjá Auðkenni. Athugið að taka þarf með gild skilríki með mynd. Þeir sem eru einungis með kerfiskennitölu geta notað rafræn skilríki í samskiptum við banka en sjaldnast í samskiptum við aðra opinbera aðila. Nánari upplýsingar má finna [hér](#).

ISLANDES REĢISTRI (ÞJÓÐSKRÁ ÍSLANDS) UN IDENTIFIKĀCIJAS NUMURS

Islandes Reģistri veic uzskaiti par visām personām, kas dzīvo vai ir dzīvojušas Islandē. Islandes Reģistros dokumentē identifikācijas numuru, vārdu, uzvārdu, dzimumu, civilstāvokli, deklarēto dzīvesvietu, attiecīgā gadījumā faktisko dzīvesvietu, pasta adresi, reliģisko piederību, dzimšanas vietu un pilsonību. Ikvienai personai, kas plāno palikt Islandē sešus mēnešus vai ilgāk, ir jāreģistrējas Islandes Reģistros.

Ikvienai personai, kas plāno palikt Islandē sešus mēnešus vai ilgāk, ir jābūt juridiski deklarētai dzīvesvietai Islandē. Nereti deklarēta dzīvesvieta ir priekšnosacījums, lai varētu no valsts un pašvaldības iestādēm saņemt pakalpojumus.

Īpašu reģistru uztur attiecībā uz ārvalstu pilsoņiem, kam ir piešķirts identifikācijas numurs, bet vēl nav reģistrētas dzīvesvietas Islandē, t.i., sistēmas identifikācijas numurs. Sistēmas identifikācijas numurs nepiešķir nekādas tiesības Islandē un neapstiprina tiesības palikt valstī.

Islandes Reģistri pieņem paziņojumus par dzīvesvietas maiņu Islandē un starp valstīm, vārda maiņas pieprasījumus, vārda došanu bērniem, paziņojumus/dokumentāciju par civilstāvokļa izmaiņām un kopdzīves reģistrēšanu. Islandes statistikas birojs, izsniedz dažādas apliecības, piemēram, dzimšanas apliecības, laulību apliecības, kopdzīves apliecības, uzturēšanās atļaujas un miršanas apliecības.

Identifikācijas numurs (ID Nr., kennitala) ir desmit ciparu garš personas identifikācijas numurs. Katrai personai ir piešķirts unikāls numurs. Pirmie seši cipari ir attiecīgās personas dzimšanas datums. Tiem seko vēl četri cipari. Piemēram: Personai, kas dzimusi 1966. gada 17. jūlijā, piešķirtais ID Nr. būs 170766, kam seko vēl četri cipari.

Íslykill

Daudzos gadījumos var būt nepieciešams īpašs autentifikācijas marķieris, saukts par Íslykill, ja personas plāno internetā izmantot noteiktus pakalpojumus vai iegūt informāciju no pašvaldības iestādēm, valsts struktūrām, uzņēmumiem un NVO. Íslykill ir parole, kas saistīta ar fiziskās personas ID Nr. vai juridiskās personas reģ. Nr. Íslykill nevar izsniegt personai, kam ir tikai sistēmas ID Nr. Íslykill var pasūtīt [Islandes Reģistros](#). Pieteikuma iesniedzējs var izlemt, vai to saņemt savā internetbankas kontā, pastā uz deklarēto dzīvesvietu vai uz vēstniecību, ja pieteikuma iesniedzējs dzīvo ārzemēs. Íslykill cita starpā ļauj piekļūt Islandes Veselības apdrošināšanas (Sjúkratrygginga Íslands — SI) Tiesību portālam (Réttindagátt), kurā var noskaidrot informāciju par veselības aprūpes izmaksām un citu informāciju. Íslandstorg piešķir lietotājiem piekļuvi dažādām tīmekļa vietnēm, kurās var noskaidrot informāciju par sevi un saņemt izziņas.

Elektroniskā identifikācija

Elektroniskā identifikācija ir personiskā identifikācija, ko izmanto elektroniski. To izmanto mobilajos tālruņos un viedkartēs. Tāpat to var izmantot, lai autentificētos, turklāt tas ir pilnībā derīgs paraksts. Lielākā daļa valsts struktūru un pašvaldību kopīgi ar bankām un citiem uzņēmumiem piedāvā iespēju reģistrēties, izmantojot elektronisko identifikāciju. Elektroniskās identifikācijas pieteikumus var iesniegt bankās, krājbankās vai Auðkenni. Atcerieties paņemt līdzi derīgu personu apliecinošus dokumentus ar fotogrāfiju. Personas, kam ir tikai sistēmas ID Nr., var izmantot elektronisko identifikāciju darījumos ar bankām, taču reti saziņā ar citām valsts iestādēm. Sīkāka informācija ir pieejama [šeit](#).

LÖG OG REGLUR

Samkvæmt íslensku stjórnarskránni skulu allir jafnir fyrir lögum og njóta mannréttinda án tillits til kynferðis, trúarbragða, skoðana, þjóðernisuppruna, kynþáttar, litarháttar, efnahags, ætternis og stöðu að öðru leyti. Konur og karlar skulu njóta jafns réttar í hvívetna.

Íslenska lögreglan er ríkislögregla og er dómsmálaráðherra yfirmaður allrar löggæslu í landinu. Dómstigin eru tvö; **héraðsdómstólar og hæstiréttur.** Þriðja dómstigið, Landsréttur, sem er áfrýjunardómstóll, tekur til starfa 1. janúar 2018.

/ 14 /

Lög og reglur eru ekki nákvæmlega eins í neinu ríki og því er mikilvægt að kynna sér lög í nýju landi. Upplýsingavefurinn Island.is inniheldur viðamiklar upplýsingar á íslensku og ensku, á vef Alþingis má finna íslenska lagasafnið og á vef Stjórnarráðsins lög og reglugerðir sem þýddar hafa verið yfir á ensku (www.stjornarrad.is / www.government.is).

Á Íslandi gilda sérstök lög varðandi vernd barna. Öllum ber skylda til að láta vita í síma 112 ef grunur leikur á að börn séu beitt líkamlegu, andlegu eða kynferðislegu ofbeldi. Sjá upplýsingabæklinginn [Við og börnin okkar](#).

Sjálfræðisaldur er 18 ár á Íslandi. Þá fær einstaklingur lögræði, það er fjárræði og sjálf-ræði, ásamt því að öðlast kosningarétt. Bílpróf má taka 17 ára en leyfi til að kaupa áfengi miðast við 20 ár.

Allir sem eru 18 ára og eldri mega ganga í hjúskap og **skrá sig í sambúð¹**, einnig einstaklingar af sama kyni. Hægt er að fá skilnað þótt makinn vilji það ekki. Við skilnað er eignum og skuldum venjulega skipt til helminga á milli hjóna nema samningur hafi verið gerður um annað. Slíkur samningur (kaupmáli) er oft gerður ef annar aðilinn á eignir áður en hann gengur í hjónaband.

Við sambúðarslit fær hvor aðili um sig **þær eignir sem hann er skráður fyrir og sameiginlegar eignir skiptast á milli þeirra.** Ef annar aðilinn er skráður eigandi allra eigna getur hinn gert kröfu um hlutdeild í eignamyndun á sambúðartímanum. Ef annar aðili sambúðarinnar fellur frá, á sá sem eftir lifir ekki erfðarétt eftir hann.

Samkvæmt lögum er forsjá yfir börnum sameiginleg við skilnað og sambúðarslit nema annað sé ákveðið. Foreldrar þurfa að ákveða hjá hvoru þeirra barn skuli eiga lögheimili og þar með hafa, að jafnaði, fasta búsetu. Sýslumaður getur úrskurðað varðandi um-gengnisrétt en ef ágreiningur er um forsjá þarf að vísa honum til dómstóla.

¹ Þegar fólk er í sambúð þá býr það saman; ef fólk er í skráðri sambúð býr það saman eins og hjón og nýtur ákveðinna réttinda, til dæmis í sambandi við skatta, þótt það sé ekki gift. Hægt er skrá sambúð sína hjá Þjóðskrá Íslands á þar til gerðu eyðublaði.

TIESĪBU AKTI UN NOTEIKUMI

Saskaņā ar Islandes konstitūciju visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā. Turklāt visām personām ir cilvēktiesības neatkarīgi no dzimuma, reliģiskās piederības, uzskatiem, rases, ādas krāsas, ekonomiskā stāvokļa, izcelsmes vai cita stāvokļa. Vīriešiem un sievietēm visās jomās ir vienādas tiesības.

Islandes policija ir valsts policija, bet iekšlietu ministrs ir valsts policijas augstākā instance. Tāpat valstī ir divi tiesu iestāžu līmeņi: rajonu tiesas un Augstākā tiesa. Trešais tiesu līmenis Landsréttur ir apelācijas instances tiesa, un tas darbu uzsāka 2018. gada 1. janvārī.

Tiesību akti un noteikumi dažādās valstīs atšķiras, tāpēc, pārvācoties uz jaunu valsti, ir ļoti svarīgi iepazīties ar tās tiesību aktiem. Tīmekļa vietnē island.is ir atrodama izsmeljoša informācija islandiešu un angļu valodās. Parlamenta tīmekļa vietnē Alþingi varat atrast visus tiesību aktus, savukārt ministriju vietnēs varat piekļūt tiesību aktiem un noteikumiem, kas tulkoti angļu valodā (www.stjornarrad.is/www.government.is).

/ 15 /

Islandē ir spēkā īpaši tiesību akti bērnu aizsardzības jomā. Ikvienam ir juridisks pienākums ziņot policijai, zvanot uz 112, ja ir kļuvusi zināma informācija vai pastāv aizdomas, ka bērni vai jaunieši (līdz 18 g.v.) cieš no fiziskas, garīgas vai seksuālas vardarbības. Skatīt informatīvo bukletu [Our Children and Ourselves \(Mūsu bērni un mēs\)](#).

Islandē pilngadība iestājas 18 gadu vecumā. Šajā vecumā persona kļūst juridiski kompetenta (tiesības pieņemt lēmumus par savām finansēm un personisko dzīvi) un iegūst balsstiesības. Transportlīdzekļu vadīšanas eksāmenu var likt no 17 gadu vecuma. Minimālais alkohola iegādes vecums ir 20 gadi.

Ikviens, kas ir sasniedzis 18 g.v., drīkst stāties laulībā un reģistrēt kopdzīvi¹, tostarp viena dzimuma partneri. Šķiršanās ir iespējama pat tad, ja tam nepiekrīt dzīvesbiedrs. Šķiroties dzīvesbiedru manta un parādi parasti tiek sadalīti vienādās daļās, ja vien puses nav vienojušās citādi. Šādu vienošanos (laulības līgumu) noslēdz, ja vienai no pusēm pieder manta pirms laulībām.

Pēc kopdzīves beigām katra puse saņem mantu, kuru viņš/viņa ir reģistrējis, bet kopmantu sadala starp pusēm. Ja viena puse ir reģistrējusi visu mantu, otra puse var pieprasīt to mantas daļu, kas veidojusies kopdzīves laikā. Vienas puses nāves gadījumā pārdzīvojušais dzīvesbiedrs mantojumu nesaņem.

Likumā paredzēts, ka vecākiem šķiršanās vai kopdzīves izbeigšanas gadījumā ir kopīga aizgādība par bērniem, ja vien nav panākta cita vienošanās, proti, vecākiem ir kopīga atbildība par bērnu aprūpi. Vecākiem ir jāzlemj, pie kura vecāka bērnam būs likumīgā dzīvesvieta un līdz ar to — pastāvīgā deklarētā dzīvesvieta. Rajona komisārs var pieņemt nolēmumus par saskarsmes / apmeklējuma tiesībām, taču, ja par aizgādību ir strīds, to risina tiesā.

¹ Ja starp partneriem ir kopdzīve, tad tie dzīvo kopā; ja partneri ir reģistrējuši kopdzīvi, tad tie dzīvo kopā kā dzīvesbiedri un tiem pienākas zināmas tiesības, piemēram, attiecībā uz nodokļiem, pat ja nav noslēgta laulība. Kopdzīvi var reģistrēt Islandes Reģistros, izmantojot atbilstošu veidlapu.

LÖGLEG BÚSETA Á ÍSLANDI

Ríkisborgarar EES- eða EFTA-ríkis mega koma til landsins án sérstaks leyfis og dvelja eða starfa hér á landi í allt að þrjá mánuði áður en **lögheimili** er skráð og sex mánuði ef viðkomandi er í atvinnuleit. Að þeim tíma loknum er nauðsynlegt að skrá sig hjá Þjóðskrá Íslands, að því gefnu að skilyrði um framfærslu sé uppfyllt.

Sérreglur gilda fyrir norræna ríkisborgara (www.hallonorden.org).

Lögheimili er sá staður þar sem einstaklingur hefur fasta búsetu, dvelst að jafnaði á í tólmstundum sínum, hefur heimilismuni sína og er svefnstaður hans.

/ 16 /

Ef tilgangur dvalar er að taka upp fasta búsetu á Íslandi er mælt með því að skrá lögheimili strax á fyrstu dögum eftir komu til landsins til að njóta fullra réttinda frá upphafi dvalar. **Réttur til opinberrar þjónustu og aðstoðar er yfirleitt háður því að viðkomandi sé með skráð lögheimili.**

Uppfylla þarf skilyrði um framfærslu svo unnt sé að fá staðfestan rétt til dvalar og skrá lögheimili í Þjóðskrá. **Það er gert með því að framvísa viðeigandi gögnum eins og ráðningarsamningi vegna vinnu, staðfestingu á námsstyrk eða námsláni ef um nám er að ræða, vottorðum sem staðfesta fjölskyldutengsl ef framfærsla kemur frá maka eða öðrum aðstandanda, staðfestingu á lífeyrisgreiðslum eða staðfestingu á nægjanlegum háum reglubundnum greiðslum. Þeir sem kjósa að koma á eigin framfærslu þurfa að skila inn gögnum frá banka sem staðfesta að viðkomandi hafi nægt fjármagn til þess að framfleyta sér sjálfur.**

Ef um er að ræða eigið fé, sem umsækjandi notar til framfærslu, þá þarf það að vera í gjaldmiðli sem skráður er hjá Seðlabanka Íslands (www.sedlabanki.is). Sama gildir um námslán eða námsstyrki vegna námsmanna.

Upplýsingar um viðmið vegna lágmarksframfærslueraðfinna á vef [Útlendingastofnunar](#).

Upplýsingar um lögheimilisskráningu

Starfsfólk Þjóðskrár Íslands veitir upplýsingar um hvort einstaklingar séu skráðir með lögheimili á Íslandi.

Lögheimili verður að vera í húsi sem er skráð sem íbúðarhúsnæði í fasteignaskrá. Ekki má skrá lögheimili á gistihúsi, sjúkrahúsi, í verbúð, vinnubúðum eða öðru húsnæði af því tagi. Aðeins má eiga lögheimili á einum stað.

Allir sem hafa fengið lögheimilisskráningu eru skráðir í Þjóðskrá.

LIKUMĪGA UZTURĒŠANĀS ISLANDĒ

EEZ vai EBTA valstu pilsoņi var ierasties Islandē bez īpašas atļaujas un uzturēties vai strādāt valstī līdz trim mēnešiem pirms deklarētās dzīvesvietas reģistrēšanas un līdz sešiem mēnešiem, atrodoties darba meklējumos. Beidzoties minētajam laikposmam, ir jāreģistrējas Islandes Reģistros, ja persona spēj pierādīt, ka var sevi uzturēt.

Uz Ziemeļvalstu pilsoņiem attiecas īpaši noteikumi (www.hallonorden.org).

Deklarētā dzīvesvieta ir vieta, kur persona uzturas pastāvīgi, kur tā parasti uzturas brīvajā laikā un glabā sadzīves priekšmetus, kā arī vieta, kuru parasti izmanto naktsmieram.

Ja uzturēšanās mērķis ir izveidot pastāvīgu dzīvesvietu Islandē, ieteicams šeit reģistrēt deklarēto dzīvesvietu uzreiz pēc ierašanās valstī, lai varētu jau no paša sākuma pilnībā izmantot tiesības. Tiesības saņemt sabiedriskos pakalpojumus un palīdzību parasti ir atkarīgas no tā, vai ir reģistrēta deklarētā dzīvesvieta.

Lai reģistrētu deklarēto dzīvesvietu Islandes Reģistros, ir jāspēj pierādīt, ka varat sevi materiāli uzturēt. Tas ir iespējams, iesniedzot attiecīgos dokumentus, piemēram, darba līgumu vai studiju gadījumā — stipendijas vai studiju kredīta apstiprinājumu. Ja materiālo atbalstu nodrošina dzīvesbiedrs vai citi radnieki, ir jāiesniedz laulības apliecība vai kopdzīves apliecība, vai paziņojumi no radniekiem, kuros apliecināta jūsu uzturēšana. Var iesniegt pensijas maksājumu apstiprinājumu vai pietiekamu regulāru maksājumu apstiprinājumu. Personām, kas vēlas ierasties un izmantot privātus uzturlīdzekļus, ir jāiesniedz bankas izziņa, kurā apliecināts, ka personai ir pietiekami līdzekļu sevī uzturēšanai.

Ja materiālais atbalsts ir nodrošināts privātu līdzekļu veidā, tiem ir jābūt Islandes Centrālās bankas (www.sedlabanki.is) uzskaitītā valūtā. Tas pats attiecas uz studiju kredītiem un izglītības stipendijām studentiem.

Informāciju par minimālo finanšu līdzekļu kritērijiem var atrast Imigrācijas direkcijas [Útlendingastofnun](#) tīmekļa vietnē.

Informācija par deklarēto dzīvesvietu reģistrēšanu

Islandes Reģistru darbinieki sniedz informāciju par to, vai personai ir reģistrēta deklarētā dzīvesvieta Islandē.

Deklarētajai dzīvesvietai ir jāatrodas ēkā, kas nekustamā īpašuma reģistrā ir reģistrēta kā dzīvojamā ēka. Jūs nevarat reģistrēt deklarēto dzīvesvietu hostelī, slimnīcā, darba nometnē vai citā tamlīdzīga veida mājoklī. Deklarētā dzīvesvieta var būt tikai vienā vieta.

Ikvienu, kam ir reģistrēta deklarētā dzīvesvieta, reģistrē Valsts reģistrā.

Skráning vegna skammtímadvalar

EES/EFTA-ríkisborgarar mega dvelja á Íslandi í þrjá mánuði eða allt að sex mánuði ef þeir eru í atvinnuleit **án þess að skrá lögheimili eða aðsetur hér á landi og þurfa því ekki að sækja um skráningu til Þjóðskrár Íslands**. EES- og EFTA-borgarar mega vinna hér í allt að þrjá mánuði án þess að skrá lögheimili. Til þess að fá rafrænan persónuafslátt hjá **ríkisskattstjóra** þarf einstaklingur að fá úthlutað kerfiskennitölu og sækir væntanlegur launagreiðandi um slíkt fyrir hann. Einstaklingur getur ekki sótt sjálfur um kerfiskennitölu, einungis lögaðilar á Íslandi (til dæmis fyrirtæki og stofnanir), og hún veitir engin réttindi á Íslandi og staðfestir ekki rétt til dvalar.

Skráning vegna langtímadvalar

EES/EFTA-ríkisborgarar sem ætla að dvelja lengur en **þrjá til sex mánuði á Íslandi eiga að skrá lögheimili á Íslandi innan sjö daga** frá komu til landsins eða um leið og viðkomandi uppfyllir skilyrði um lögheimiliskráningu, til dæmis innan viku frá undirritun ráðningarsamnings en þó aldrei seinna en eftir sex **mánuði frá fyrstu komu** í tilvikum einstaklinga í atvinnuleit. Fylla þarf út sérstök eyðublöð hjá Þjóðskrár Íslands við flutning til landsins. Kennitölu er úthlutað við fyrstu komu til landsins ef skilyrði fyrir lögheimilisskráningu eru uppfyllt. Eyðublöð er unnt að nálgast á skrifstofum sveitarfélaga, Þjóðskrár Íslands eða [vefsíðum þeirra aðila](#). Staðfesting á rétti til dvalar ásamt skráningu lögheimilis og úthlutun kennitölu er í formi skráningavottorðs sem sent er á lögheimili viðkomandi.

- Sækja þarf um skráningu lögheimilis hjá Þjóðskrár Íslands. Kennitala er gefin út samhliða skráningu í Þjóðskrár hafi einstaklingur ekki fengið úthlutað kennitölu áður.
- EES-ríkisborgari verður að skrá hér lögheimili til að njóta fullra réttinda ef hann ætlar að dvelja lengur en þrjá mánuði (nema hann sé í atvinnuleit, þá sex mánuði) svo að dvöl viðkomandi hér á landi verði ekki ólögleg.
- EES-ríkisborgari getur fengið kerfiskennitölu áður en lögheimili er skráð en kennitala er nauðsynleg til að geta stofnað bankareikning o.fl. Einungis íslenskir lögaðilar (til dæmis fyrirtæki og stofnanir) geta sótt um kerfiskennitölu fyrir erlenda ríkisborgara.
- Kennitala og skráning lögheimilis er ekki sami hluturinn og þótt EES-ríkisborgari hafi íslenska kennitölu þá þýðir það ekki endilega að hann hafi skráð lögheimili á Íslandi.

Eitt mikilvægasta skilyrði þess að unnt sé að fá lögheimilisskráningu hér á landi er að **geta sýnt fram á nægilega framfærslu**.

Til að njóta fullra réttinda þarf jafnframt að skila inn gögnum um hjúskaparstöðu.

Upplýsingar um nauðsynleg fylgigögn með umsókninni koma fram á eyðublaðinu. Einnig er hægt að nálgast upplýsingarnar hjá [Þjóðskrár Íslands](#).

Umsækjandi verður að skila eyðublaðinu undirrituðu í **eigin persónu** til Þjóðskrár Íslands eða á skrifstofu sveitarfélags. Framvísa þarf löggiltum ferðaskilríkjum sem

Reģistrēšanās īstermiņa uzturēšanās vajadzībām

EEZ/EBTA pilsoņi var uzturēties Islandē trīs mēnešus vai līdz sešiem mēnešiem, atrodoties darba meklējumos, un nav nepieciešams reģistrēt deklarēto dzīvesvietu Islandē, līdz ar to nav jāpiesakās reģistrācijai Islandes Reģistros. EEZ/EBTA pilsoņi var šeit strādāt līdz trim mēnešiem, neregistrējot deklarēto dzīvesvietu. Lai saņemtu elektronisko iedzīvotāju ienākuma nodokļa atlaidi no Valsts ieņēmumu direkcijas, personai ir jābūt piešķirtam sistēmas ID Nr. Potenciālais darba devējs ir atbildīgs par šāda pieteikuma nosūtīšanu. Personas nevar pašas pieteikties sistēmas ID Nr. saņemšanai; Islandē to var darīt tikai juridiskas personas (piem., uzņēmumi un valsts struktūras). Sistēmas ID Nr. nepiešķir nekādas tiesības Islandē un neapstiprina tiesības palikt valstī.

Reģistrēšanās ilgtermiņa uzturēšanās vajadzībām

EEZ/EBTA pilsoņiem, kas plāno Islandē uzturēties ilgāk par trim līdz sešiem mēnešiem, ir jāreģistrē deklarētā dzīvesvieta Islandē 7 dienu laikā kopš ierašanās vai tiklīdz izpildās deklarētās dzīvesvietas reģistrācijas prasības, piem., vienu nedēļu pēc darba līguma noslēgšanas, taču ne vēlāk kā pēc 6 mēnešiem kopš pirmās ierašanās, ja persona meklē nodarbinātību. Pārvācoties uz Islandi, ir jāaizpilda īpašas, Islandes Reģistru sagatavotas veidlapas. Pirmo reizi ierodoties Islandē, tiek piešķirts ID Nr., ja ir izpildīti dzīvesvietas reģistrēšanas nosacījumi. Tāpat veidlapas var saņemt pašvaldībās, Islandes Reģistros vai šo organizāciju tīmekļa vietnēs. Apstiprinājums par tiesībām uzturēties, kā arī dzīvesvietas reģistrācijas un ID Nr. piešķiršanas apstiprinājums ir izsniegts reģistrācijas apliecības veidā, ko nosūta uz attiecīgās personas deklarēto dzīvesvietu.

- Pieteikumi par deklarētās dzīvesvietas reģistrāciju ir jānosūta Islandes Reģistriem. ID Nr. piešķir vienlaicīgi ar reģistrāciju Islandes Reģistros, ja personai iepriekš nav piešķirts ID Nr.
- EEZ pilsoņiem ir jāreģistrē deklarētā dzīvesvieta Islandē, lai pilnībā varētu izmantot tiesības uzturēties valstī ilgāk par trim mēnešiem (izņemot, ja meklē darbu; tādā gadījumā atļauts uzturēties līdz sešiem mēnešiem), lai uzturēšanās nebūtu nelikumīga.
- EEZ pilsoņi var saņemt sistēmas ID Nr. pirms deklarētās dzīvesvietas reģistrēšanas, jo ID Nr. ir nepieciešams, lai atvērtu bankas kontu un veiktu citas darbības. Tikai Islandes juridiskās personas (piemēram, uzņēmumi un valsts struktūras) var ārvalstu pilsoņu vārdā pieprasīt sistēmas ID Nr.
- ID Nr. un deklarētās dzīvesvietas reģistrācija ir atšķirīgas lietas; un, pat ja EEZ pilsonim ir Islandes ID Nr., tas ne vienmēr nozīmē, ka tam ir Islandē reģistrēta deklarētā dzīvesvieta.

Viens no vissvarīgākajiem nosacījumiem, lai Islandē reģistrētu deklarēto dzīvesvietu, ir spēja pierādīt, ka varat sevi uzturēt.

Lai pilnībā izmantotu tiesības, ir nepieciešams iesniegt dokumentus par civilstāvokli.

Informācija par pieteikumam pievienojamiem dokumentiem ir sniegta veidlapā. Tāpat šo informāciju var atrast Islandes Reģistros.

Pieteikuma iesniedzēji iesniedz parakstīto veidlapu personiski vai nu Islandes Reģistros Reikjavīkā, vai arī pašvaldību biros. Ir jāiesniedz derīgi ceļošanas dokumenti. Šādiem dokumentiem ir jābūt

þurfa að eiga að minnsta kosti sex mánuði eftir af gildistíma þegar þeim er framvísað á umsóknardegi. Öll fylgigögn sem eru tilgreind á umsóknareyðublaðinu verða að fylgja umsókninni; vottorð verða að vera í frumriti og þýðingar gerðar af löggiltum skjalapýðanda. Ekki er krafist íslenskrar þýðingar vegna gagna sem eru á ensku. Ekki er tekið við gögnum sem berast í pósti, tölvupósti eða bréfasíma (faxi).

Þeir einstaklingar sem geta ekki framvísað viðeigandi vottorðum, til dæmis vegna þess að þeir eru í atvinnuleit, geta leitað upplýsinga og aðstoðar hjá [Eures](#) eða [Fjölmenningssetri](#) og víðar.

Ef umsækjandi uppfyllir skilyrði til dvalar á Íslandi umfram sex mánuði þá er hann skráður í Þjóðskrá. Þjóðskrá Íslands sendir staðfestingu á rétti til dvalar á lögheimili umsækjanda og upplýsir jafnframt um útgefna kennitölu.

/ 20 /

Nánari upplýsingar um lögheimili, kerfiskennitölu og kennitölu eru á vefsíðum [Þjóðskrár Íslands](#) og [Fjölmenningsseturs](#).

Mikilvægt er að einstaklingar séu skráðir með rétt lögheimili hjá Póstinum og að nöfn þeirra séu á bréfalúgum eða póstkössum.

Flutningur lögheimilis innanlands

Samkvæmt lögum þarf að tilkynna allar breytingar á lögheimili, hvort sem flutt er á milli staða á Íslandi eða frá Íslandi, rafrænt til Þjóðskrár Íslands. Það er gert með því að fylla út eyðublað á vef stofnunarinnar. Nota þarf íslykil eða önnur rafræn skilríki til þess að tilkynna um flutning. Mikilvægt er að tilkynna hvern flutning hjá Póstinum.

Skráning úr landi

Það þarf að huga að ýmsu áður en flutt er frá Íslandi. Þeir sem flytja úr landi verða lögum samkvæmt að tilkynna það Þjóðskrá Íslands áður en farið er. Æskilegt er að afla sér upplýsinga um þær breytingar sem verða á réttindum og skyldum hvers og eins við flutning lögheimilis frá Íslandi. Þegar lögheimili hefur verið skráð í öðru landi falla meðal annars sjúkratryggingar á Íslandi strax niður. Nauðsynlegt er að huga að skattskýrslu en upplýsingar má fá hjá [ríkisskattstjóra](#). Mikilvægt er að hafa samband við banka, tryggingafélag og aðrar stofnanir sem hver og einn hefur skuldbindingu við og tilkynna flutning til Póstsins. Nánar er hægt að lesa sér til á vefsíðum [island.is](#) og [hallonorden.org](#).

Endurkoma

Útlendingur sem tekur aftur upp fasta búsetu á Íslandi þarf að uppfylla sömu kröfur og þegar hann kom í fyrsta skipti til landsins fyrir utan að hann heldur sinni fyrri kennitölu og þarf því ekki að fá nýja. Hann þarf að sækja um skráningu lögheimilis og fylla út viðeigandi eyðublað og sýna fram á framfærslu frá og með endurkomudegi. Sjá kaflann *Skráning vegna langtímadvalar* hér á undan.

derīgiem vismaz 6 mēnešus pēc pieteikuma iesniegšanas datuma. Pieteikumam ir jāpievieno visi pieteikuma veidlapā norādītie pielikumi; ir jāiesniedz apliecību oriģināli un zvērinātu tulkojumu veikti tulkojumi. Dokumenti angļu valodā nav jātulko islandiešu valodā. Netiks pieņemti dokumenti, kas nosūtīti pastā, e-pastā vai ar telefaksu.

Ja nav iespējams iesniegt atbilstošās apliecības, piemēram, ja tiek meklēts darbs, informāciju un palīdzību var iegūt [Eures](#) vai [Daudzkultūru centrā](#) un citās organizācijās.

Ja pieteikuma iesniedzējs atbilst nosacījumiem, lai uzturētos Islandē ilgāk par sešiem mēnešiem, pieteikuma iesniedzējs tiks reģistrēts Islandes Reģistros. Islandes Reģistri nosūta uzturēšanās tiesību apstiprinājumu uz pieteikuma iesniedzēja dzīvesvietu un vienlaikus sniedz informāciju par piešķirto ID Nr.

Sīkāku informāciju par dzīvesvietu, sistēmas ID Nr. un ID Nr. var atrast [Islandes Reģistru](#) un [Daudzkultūru centra](#) tīmekļa vietnē.

/ 21 /

Ir svarīgi, lai personas reģistrētu pareizo dzīvesvietu pasta nodaļā (Pósturinn) un uz pastkastītes būtu norādīts personas vārds.

Deklarētās dzīvesvietas maiņa Islandē

Saskaņā ar tiesību aktiem Islandes Reģistri ir jāinformē par deklarētās dzīvesvietas maiņu gan Islandē, gan ārpus Islandes. Tas paveicams, aizpildot Islandes Reģistru tīmekļa vietnē esošu veidlapu. Lai nosūtītu paziņojumu, ir jāizmanto Islykill vai cita elektroniskā autentifikācija. Ir svarīgi par dzīvesvietas maiņu paziņot pasta nodaļā.

Deklarētās dzīvesvietas maiņa uz citu valsti

Ir jāņem vērā vairāki aspekti, pārvācoties no Islandes. Personām, kas pārvācas no Islandes, saskaņā ar tiesību aktiem pirms aizbraukšanas ir jāpaziņo Islandes Reģistriem. Ieteicams iegūt informāciju par to, kā mainīsies personas tiesības un pienākumi, pārvācoties no Islandes. Tiesības uz veselības apdrošināšanu, kā arī citas tiesības, beidzas brīdī, kad deklarētā dzīvesvieta ir reģistrēta citā valstī. Tāpat ir jāiesniedz nodokļu deklarācija. Informāciju par to var saņemt [Valsts ieņēmumu direkcijā](#). Ir svarīgi sazināties ar bankām, apdrošināšanas uzņēmumiem un citām valsts struktūrām, pret kurām personai ir pienākumi, un paziņot pasta nodaļai par pārvākšanos. Sīkāka informācija ir pieejama tīmekļa vietnēs [island.is](#) un [hallonorden.org](#).

Atgriešanās

Ārvalstu pilsonim, kas atsāk pastāvīgu uzturēšanos Islandē, ir jāizpilda tās pašas prasības kā ierodoties valstī pirmo reizi; ID Nr. saglabāsies spēkā un nebūs nepieciešams pieteikties jaunam. Būs jāpiesakās, lai reģistrētu deklarēto dzīvesvietu, un jāaizpilda atbilstošās veidlapas, kā arī jāsniedz pierādījumi par materiālo stāvokli uz atgriešanās brīdi. Skatīt sadaļu [Reģistrēšanās ilgtermiņa uzturēšanās vajadzībām](#) iepriekš.

SJÚKRATRYGGINGAR

EES-ríkisborgarar sem flytja hingað til lands frá landi innan EES eða Sviss eiga rétt á því að vera sjúkratryggðir á Íslandi frá og með þeim degi sem lögheimilsskráningu er lokið hjá Þjóðskrá svo framarlega sem þeir hafa verið tryggðir í almannatryggingakerfi í fyrra búsetulandi.

Sótt er um lögheimilsskráningu hjá Þjóðskrá Íslands. Þegar hún hefur verið samþykkt er unnt að sækja um skráningu í tryggingaskrá hjá Sjúkratryggingum Íslands. Fylla þarf út eyðublaðið [Umsókn um skráningu í tryggingaskrá](#). Hana má senda rafrænt til Sjúkratrygginga Íslands á netfangið international@sjukra.is. Athugið að nauðsynlegt er að framvísa vegabréfi eða annarri staðfestingu á ríkisfangi en hægt er að senda mynd af vegabréfi eða öðrum gögnum með rafrænni umsókn.

/ 22 /

Eigi einstaklingar ekki tryggingaréttindi í fyrra búsetulandi verða þeir að bíða í sex mánuði eftir sjúkratryggingu.

Umsækjandi þarf að kaupa sjúkratryggingu sem kallast sjúkrakostnaðartrygging hjá váttryggingafélagi sem er með starfsleyfi á Íslandi. Tryggingin þarf að gilda í minnst sex mánuði frá skráningu lögheimilis eða þar til viðkomandi er búinn að ávinna sér rétt til að vera sjúkratryggður á Íslandi. Mikilvægt er að kynna sér skilmála vel því tryggingin tekur til dæmis ekki til kostnaðar við meðgöngu og fæðingu barns hér á landi. Nánari upplýsingar veita váttryggingafélögin; (www.vordur.is, www.tm.is, www.vis.is, www.sjova.is).

Börn og unglingar, yngri en 18 ára, eru sjúkratryggð með foreldrum sínum eða forsjármönnum, hafi þeir áunnið sér rétt. Sama gildir um kjörbörn, stjúpborn og fósturbörn.

Þeir sem ekki eru sjúkratryggðir þurfa að greiða hærra gjald fyrir heilbrigðisþjónustu. Upplýsingar um sjúkratryggingar og fleira er að finna á vefsíðu Tryggingastofnunar ríkisins (www.tr.is) og á vefsíðu Sjúkratrygginga Íslands (www.sjukra.is).

Til að flýta fyrir afgreiðslu Sjúkratrygginga Íslands er æskilegt að skila inn eyðublaði E-104 (S041) frá fyrra tryggingalandi. Á meðan umsókn er í vinnslu eru einstaklingar skráðir ósjúkratryggðir. Þurfi þeir á lækniþjónustu að halda á vinnslutíma umsóknar geta þeir framvísað evrópska sjúkratryggingakortinu frá fyrra búsetulandi, hafi þeir slíkt kort, og þá greitt eins og sjúkratryggðir eða greitt sem ósjúkratryggðir og sótt um endurgreiðslu hjá Sjúkratryggingum Íslands.

Ef einstaklingar sem flytja frá öðru EES-landi sækja ekki um skráningu í tryggingaskrá verða þeir sjálfkrafa sjúkratryggðir sex mánuðum eftir að lögheimilsskráning hefur verið samþykkt hjá Þjóðskrá.

Þeir einstaklingar sem flytja á milli landa bera ábyrgð á því að skráning þeirra sé rétt hjá viðkomandi yfirvöldum.

VESELĪBAS APDROŠINĀŠANA

EEZ pilsoņiem, kas pārvācas uz dzīvi Islandē no EEZ valstis vai Šveices, ir tiesības uz veselības apdrošināšanas segumu Islandē no brīža, kad to deklarētā dzīvesvieta ir reģistrēta Islandes Reģistros, ja tiem ir bijusi apdrošināšana sociālā nodrošinājuma sistēmā iepriekšējā dzīvesvietas valstī.

Pieteikumi par dzīvesvietas reģistrāciju ir jāiesniedz Islandes Reģistros. Kad pieteikums ir apstiprināts, var pieteikties reģistrācijai Islandes Veselības apdrošināšanas (Sjúkratryggingar Íslands) Apdrošināšanas reģistrā. Ir jāaizpilda Pieteikuma reģistrācijai Apdrošināšanas reģistrā veidlapa. To var nosūtīt elektroniski Islandes Veselības apdrošināšanai uz e-pasta adresi international@sjukra.is. Lūdzam ņemt vērā, ka ir jāuzrāda pase vai cits pilsonības apliecinājums un ka nav iespējams nosūtīt šādas dokumentācijas fotogrāfiju, izmantojot elektronisko pieteikumu.

Ja personām nav apdrošināšanas tiesību iepriekšējā dzīvesvietas valstī, tad tām ir jāgaida seši mēneši, pirms sāksies veselības apdrošināšanas segums.

/ 23 /

Pieteikuma iesniedzējiem ir jāiegādājas veselības apdrošināšana, saukta par medicīnisko izdevumu apdrošināšanu, apdrošināšanas uzņēmumā, kam ir licence strādāt Islandē. Apdrošināšanai ir jābūt derīgai vismaz sešus mēnešus no brīža, kad ir reģistrēta deklarētā dzīvesvieta, vai arī līdz brīdim, kad iegūtas tiesības saņemt medicīnisko apdrošināšanu Islandē. Ir svarīgi rūpīgi izlasīt noteikumus un nosacījumus, jo apdrošināšana nesedz, piemēram, grūtniecības un dzemdību izmaksas Islandē. Turpmāku informāciju var iegūt apdrošināšanas uzņēmumos (www.vordur.is, www.tm.is, www.vis.is, www.sjova.is).

Bērniem un pusaudžiem, kas jaunāki par 18 gadiem, ir medicīniskā apdrošināšana ar vecākiem vai aizgādņiem, ja tiem ir šādas tiesības. Tas pats attiecas uz adoptētiem bērniem, pabērniem un audzubērniem.

Personām, kam nav veselības apdrošināšanas, ir jāmaksā augstāka maksa par veselības aprūpes pakalpojumiem. Informāciju par veselības apdrošināšanu, kā arī citu informāciju var atrast Sociālās apdrošināšanas pārvaldes (Tryggingastofnun) tīmekļa vietnē (www.tr.is) un Islandes Veselības apdrošināšanas (Sjúkratryggingar Íslands) tīmekļa vietnē (www.sjukra.is).

Lai sekmētu Islandes Veselības apdrošināšanas apstrādi, ir jāiesniedz veidlapa E-104 (S041) no iepriekšējās apdrošināšanas valsts. Kamēr tiek apstrādāts pieteikums, personām ir jāreģistrējas kā neapdrošinātām. Ja pieteikuma apstrādes laikā ir nepieciešama medicīniskā palīdzība, var uzrādīt Eiropas veselības apdrošināšanas karti no iepriekšējās dzīvesvietas valsts, ja šāda karte ir, un tad maksāt tā, it kā veselības apdrošināšana būtu, vai arī var maksāt kā neapdrošināta persona un pieprasīt atmaksu no Islandes Veselības apdrošināšanas.

Ja personas, kas pārvācas no citas EEZ valsts, nepiesakās reģistrācijai Apdrošināšanas reģistrā, tiem ir piešķirta automātiska medicīniska apdrošināšana uz sešiem mēnešiem pēc tam, kad dzīvesvietas reģistrācija ir apstiprināta Islandes Reģistros.

Personas, kas pārvācas no vienas valsts uz citu, ir atbildīgas par to, lai reģistrācija attiecīgajās iestādēs būtu pareiza.

VINNA Á ÍSLANDI

Allir launþegar á Íslandi njóta sömu réttinda varðandi laun og önnur starfskjör sem aðildarsamtök vinnumarkaðarins semja um. Á Íslandi eru lágmarkslaun og óheimilt er að greiða eða þiggja lægri laun en kjarasamningur segja til um.

Atvinnuleit

EURES (European Employment Services) er samstarf um vinnumiðlun milli ríkja á Evrópska efnahagssvæðinu (EES). Markmiðið er að auðvelda vinnandi fólki að flytjast milli EES-landa. Á Íslandi má nálgast upplýsingar á vefsíðu Vinnumálastofnunar eða með því að skoða [vefgátt EURES](#) sem er aðgengileg á 26 tungumálum.

/ 24 /

Atvinnuauglýsingar eru í langflestum tilfellum á íslensku og birtast helst í dagblöðum og á netmiðlum. Í mörgum tilfellum sækir fólk um starf eða spyrst fyrir hjá fyrirtækjum **sem hæfir menntun þeirra og starfsreynslu** þótt ekki sé verið að auglýsa eftir fólki. Einnig er hægt að skrá sig í atvinnuleit hjá [Vinnumálastofnun](#). Fjölmenningarsetur aðstoðar ekki fólk við að finna vinnu.

Ráðningarsamningur

Til þess að uppfylla skilyrði til þess að dvelja á Íslandi umfram sex mánuði sem launþegi frá EES-ríki þarf að fylgja með ráðningarsamningur eða staðfesting frá vinnuveitanda.

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna í tvo mánuði eða lengur fyrir sama atvinnurekanda eiga rétt á því að gerður sé skriflegur ráðningarsamningur við þá. Í ráðningarsamningi á meðal annars að koma fram nafn, upplýsingar um atvinnurekanda, upplýsingar um hvar starfið sé unnið, laun, ráðningartíma, uppsagnarákvæði og aðild að lífeyrissjóði og stéttarfélagi.

Nánari upplýsingar er að finna á vefsíðum [Alþýðusambands Íslands \(ASÍ\)](#), [Vinnumálastofnunar](#) og einstakra stéttarféлага.

Mikilvægt að athuga

- Að laun séu samkvæmt kjarasamningi.
- Að vinnutími sé ekki lengri en lög og kjarasamningar leyfa.
- Að orlof sé í samræmi við lög og kjarasamninga.
- Að laun séu greidd vegna veikinda eða slysa.
- Að launaseðill fylgi þegar laun eru greidd.
- Að atvinnurekandi borgi skatt af launum.
- Að atvinnurekandi greiði gjöld til lífeyrissjóðs og stéttarfélags.

Alþýðusamband Íslands er stærsta fjöldahreyfing launafólks á Íslandi og berst fyrir bættum kjörum félagsmanna sinna og réttindum. Langflestir á íslenskum vinnumarkaði eru í stéttarfélagi. Á vefsíðu ASÍ (www.asi.is) má finna upplýsingar um [réttindi og skyldur á vinnumarkaði](#).

DARBS ISLANDĒ

Visiem darba ņēmējiem Islandē ir vienlīdzīgas tiesības attiecībā uz algām un citiem nodarbinātības nosacījumiem, par ko darba tirgus dalībnieki ir vienojušies. Islandē ir noteikta minimālā alga, un ir aizliegts maksāt vai pieņemt zemākas algas nekā tās, kas noteiktas darba koplīgumos.

Darba meklēšana

EURES (Eiropas Nodarbinātības dienestu tīkls) ir nodarbinātības aģentūras partnerība starp Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valstīm. Mērķis ir atvieglot darba ņēmēju pārvietošanos starp EEZ valstīm. **Islandē informācijai var piekļūt Darba direkcijas tīmekļa vietnē vai [EURES portālā](#), kas ir pieejams 26 valodās.**

Darba sludinājumi vairumā gadījumu ir islandiešu valodā, un tos galvenokārt publicē laikrakstos un tīmeklī. Daudzos gadījumos cilvēki piesakās darbā vai interesējas par darba iespējām uzņēmumos, kuru darbība atbilst iegūtajai izglītībai vai pieredzei, pat ja uzņēmums nav izsludinājis vakances. Tāpat ir iespējams reģistrēties kā darba meklētājam [Darba direkcijā](#). Daudzkultūru centrs nepalīdz cilvēkiem atrast darbu.

/ 25 /

Darba līgums

Ir jānoslēdz darba līgums vai jāsaņem darba devēja apliecinājums, lai izpildītu nosacījumus, kas ļauj uzturēties Islandē ilgāk par sešiem mēnešiem kā algots darbinieks no EEZ valsts.

EEZ pilsoņi, kas strādā divus mēnešus vai ilgāk pie viena darba devēja, ir tiesības noslēgt rakstisku darba līgumu. Darba līgumā jāiekļauj turpmākais: darbinieka vārds, uzvārds, informācija par darba devēju, informācija par to, kur tiek veikts darbs, algas, nodarbinātības ilgums, noteikumi par līguma pārtraukšanu un daļība pensiju fondā un arodbiedrībā.

Sīkāku informāciju var atrast [Islandes Darba konfederācijas \(ASÍ\)](#), Darba direkcijas un atsevišķu arodbiedrību tīmekļa vietnēs.

Svarīgi pārbaudīt

- Vai algas atbilst darba koplīgumiem.
- Jums nevar pieprasīt strādāt ilgāk par tiesību aktos un koplīgumos atļautajām darba stundām.
- Atvaļinājumu apmākā saskaņā ar tiesību aktiem un koplīgumiem.
- Algu izmaksā par darba kavēšanu slimības vai traumas dēļ.
- Jūs saņemat algas paziņojumu, kad ir izmaksātas algas.
- Jūsu darba devējs maksā par jums nodokļus.
- Jūsu darba devējs veic iemaksas jūsu pensiju fondā un arodbiedrībā.

Islandes Darba konfederācija (Alpýðusamband Íslands, ASI) ir lielākā algoto darbinieku kustība Islandē, un tā rīko kampaņas par uzlabotiem noteikumiem un nosacījumiem tās biedriem. Lielākā daļa cilvēku Islandes darba tirgū ir arodbiedrības biedri. ASI tīmekļa vietnē (www.asi.is) ir sniegta informācija par [tiesībām un pienākumiem darba tirgū](#).

Launaseðlar

Launaseðill er skrifleg staðfesting frá vinnuveitanda á **fjárhæð launa og þeim** gjöldum sem atvinnurekandi hefur dregið af launum, svo sem skatt- og lífeyrissjóðsgreiðslum.

Bankareikningur

Öll laun á að greiða beint til launþega. Flestir atvinnurekendur borga laun beint inn á bankareikning. Bankar gera mismunandi kröfur til þeirra sem sækja um að stofna bankareikning. Allir bankar gera þó kröfu um að umsækjandi sé með kennitölu og skilríki með mynd.

Lögbundnir frídagar

Samkvæmt flestum kjarasamningum eiga þeir sem eru á föstum launum að fá greidd laun fyrir lögbundna frídaga sem lenda á vinnudegi, líkt og um hefðbundinn vinnudag sé að ræða, þótt ekki sé unnið á þeim degi. Ekki er greitt fyrir fasta yfirvinnu á þessum dögum. Ef unnið er á frídegi er greitt sérstaklega fyrir það.

Lífeyrissjóður

Allt launafólk á að borga í lífeyrissjóð. Atvinnurekandi sér um að standa skil á gjöldunum. Launafólk fær greitt úr lífeyrissjóði þegar það lýkur störfum vegna aldurs eða örorku. Atvinnurekanda ber að halda eftir ákveðnum hluta launa starfsmanns sem nefnist iðgjald, en það er sá hluti sem greiddur er til lífeyrissjóðs, ásamt mótframlagi frá atvinnurekandanum sjálfum. Sjálfstætt starfandi einstaklingar þurfa sjálfir að standa skil á lífeyrissjóðsgreiðslum. Hægt er að fá nánari upplýsingar hjá Landssamtökum lífeyrissjóða.

Vandamál á vinnustað

Ef upp koma vandamál á vinnustað, til dæmis vegna launa, vinnutíma eða samskipta, má leita eftir upplýsingum og aðstoð hjá trúnaðarmönnum á vinnustað, stéttarfélagi eða Fjölmenningarsetri.

Stærstu stéttarfélögin eru [Efling-stéttarfélag](#), Verslunarmannafélag Reykjavíkur ([VR](#)) og heildarsamtök stéttarfélaga eins og [Bandalag háskólamanna](#) ([BHM](#)) og [Bandalag starfsmanna ríkis og bæja](#) ([BSRB](#)).

Alþýðusamband Íslands stendur í samstarfi við aðildarsamtök sín að verkefni gegn undirboðum og svartri atvinnustarfsemi með yfirskriftinni [EINN RÉTTUR-EKKERT SVINDL](#).

Vinnuvernd

Vinnueftirlit ríkisins er miðstöð vinnuverndarstarfs í landinu. Hlutverk Vinnueftirlitsins er að tryggja að gætt sé öryggis starfsmanna, haft eftirlit með vinnuáðstöðu þeirra og að ráðstafanir séu gerðar til að koma í veg fyrir slys á vinnustað. Upplýsingar um Vinnueftirlitið ásamt upplýsingaefni um öryggi á vinnustað eru á vef [Vinnueftirlitsins](#). Bæklingur um vinnuvernd á Íslandi – [leiðbeiningar fyrir erlenda starfsmenn](#).

Algās paziņojumi

Algās paziņojums ir rakstveida apstiprinājums no darba devēja par algas apmēru un summām, ko darba devējs ir atskaitījis no algas, piemēram, nodokļi un pensijas iemaksas.

Bankas konts

Visas algas ir jāizmaksā tieši darbiniekam. Lielākā daļa darba devēju maksā algas tieši bankas kontā. Bankām ir atšķirīgas prasības attiecībā uz to, kas var atvērt bankas kontu. Taču visās bankās būs nepieciešams ID Nr. un personu apliecinošs dokuments ar fotogrāfiju.

Likumā paredzētās svētku dienas

Lielākajā daļā koplīgumu personas, kam ir fiksēta alga, saņem algu par likumā paredzētajām svētku dienām, kas iekrīt darba dienā, ierastas darba dienas apjomā, lai arī tajā dienā nav jāstrādā. Fiksētu virsstundu samaksu šādās dienās nemaksā. Ja strādājat brīvdienā, saņemsiet īpašu maksājumu.

/ 27 /

Pensija

Visiem darbiniekiem ir pienākums veikt iemaksas pensijas fondā. Darba devējs ir atbildīgs par valsts nodevu segšanu. Pensiju maksājumus no fonda saņemsiet, kad pārstāsiet strādāt vecuma vai invaliditātes dēļ. Jūsu darba devējam ir pienākums ieturēt daļu no jūsu algas; tā ir prēmija, ko iemaksā jūsu pensijas fondā, kā arī tam pielīdzināma iemaksa, ko veic darba devējs. Pašnodarbinātas personas ir atbildīgas par savu pensiju fondu prēmiju iemaksām. Sīkāka informācija ir pieejama [Islandes Pensiju fondu asociācijā](#).

Sarežģījumi darbavietā

Ja darbavietā rodas sarežģījumi, piemēram, saistībā ar algu, darba laiku vai starppersonu attiecībām, informāciju un palīdzību varat meklēt pie arodbiedrības pārstāvjiem darbavietā, arodbiedrībā vai Daudzkultūru un informācijas centrā.

Lielākās arodbiedrības ir [Efling-stéttarfélag](#), [Verslunarmannafélag Reykjavíkur](#) (VR) un arodbiedrības jumta asociācijas, piemēram, [Bandalag háskólamanna](#) (Islandes Akadēmiķu konfederācija, BHM) un [Bandalag starfsmanna ríkis og bæja](#) (Valsts un pašvaldības darbinieku federācija, BSRB).

Alpýðusaband Íslands kopā ar biedru asociācijām ir iesaistīts projektā, lai apkarotu cenas nosīšanu un izvairīšanos no nodokļu samaksas, izmantojot lozungu [EINN RÉTTUR-EKKERT SVINDL](#) (Vienas tiesības — bez krāpšanās).

Veselība un drošība

Islandes Darba drošības un veselības pārvalde (Vinnueftirlit ríkisins) ir veselības un drošības darba vietā centrs Islandē. Islandes Darba drošības un veselības pārvaldes mērķis ir nodrošināt, ka ir pievērsta uzmanība darbinieku drošībai, ka darba apstākļi tiek uzraudzīti un ir ieviesti pasākumi, lai novērstu negadījumus darba vietā. Informāciju par Darba drošības un veselības pārvaldi, kā arī informāciju par veselību un drošību darba vietā var atrast [Vinnueftirlitið](#). tīmekļa vietnē [Brošūra par veselību un drošību darba vietā – Norādījumi ārvalstu darbiniekiem](#).

Mat á menntun og starfsreynslu frá öðru landi

Mat á menntun getur bætt stöðu fólks á vinnumarkaði, aukið möguleika á vinnu og hækkað laun. Unnt er að fá upplýsingar um mat á námi á vefsíðum:

- Europass.
- ENIC/NARIC Ísland metur akademískt nám.
- Umsókn um starfsleyfi til að starfa í heilbrigðisþjónustu er send Embætti landlæknis: mottaka@landlaeknir.is.
- Iðan-fræðslusetur sér um mat á iðnmenntun.
- Sjá einnig vefsíðu Fjölmenningarseturs.

/ 28 /

Raunfærnimat

Einstaklingar sem ekki hafa lokið framhaldsskólanámi geta sótt um raunfærnimat sem felst í því að lagt er mat á allhiða færni og þekkingu einstaklingsins. Matið er byggt á skólagöngu, starfsreynslu, starfsnámi, frístundanámi, framhaldsfræðslu og félagsstörfum einstaklinga og gefur þeim kost á að ljúka námi í sinni sérgrein. Raunfærnimat fer fram hjá samstarfsaðilum Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins um allt land.

Atvinnuleysisbætur

Þeir sem missa vinnuna geta leitað aðstoðar hjá Vinnumálastofnun vegna atvinnuleitar. Vinnumálastofnun sér jafnframt um skráningu atvinnulausra og greiðslu atvinnuleysisbóta.

Launafólk á aldrinum 18–70 ára á rétt á atvinnuleysisbótum að því tilskildu að það hafi áunnið sér tryggingarétt og uppfylli ákveðin skilyrði, sjá www.vfst.is.

Til að vera tryggður að fullu þarf einstaklingur að hafa unnið samfellt síðustu tólf mánuði á innlendum vinnumarkaði. Þeir sem hafa unnið þrjá mánuði eða lengur eiga rétt á hlutfallslegum bótum allt eftir því hve lengi þeir hafa unnið. Starfshlutfall og bótahlutfall haldast einnig í hendur.

Upplýsingar um atvinnuleysisbætur er að finna hjá [verkalýðsfélögum](#) og á vefsíðu [Vinnumálastofnunar](#).

„Svört vinna“

Það er ólöglegt að stunda launaða vinnu sem ekki er gefin upp til skatts. Launuð vinna sem ekki er gefin upp til skatts er kölluð svört vinna. Ef upp kemst um svarta vinnu má búast við háum fjársektum. Ef laun eru svikin undan skatti borgar atvinnurekandi ekki þau gjöld sem þarf að greiða, til dæmis vegna slysatryggingar starfsmanns, réttinda hans til veikindadaga og orlofs, enginn réttur ávinnst hjá lífeyrissjóðum og réttur til atvinnuleysisbóta skerðist. Ef óvissa ríkir um hvort greiddur sé skattur af launum er hægt að leita til stéttarfélaga.

Citās valstīs gūtas izglītības un pieredzes novērtējums

Jūsu izglītības atzišana (jūsu noliktie pārbaudes darbi, iegūtās apliecības) var uzlabot jūsu stāvokli darba tirgū, nodarbinātības izredzes un panākt augstāku atalgojumu. Informāciju par izglītības novērtējumu var atrast šādās vietnēs:

- Europass.
- Islandes ENIC/NARIC novērtē akadēmiskās studijas.
- Pieteikumus darbam veselības aprūpes jomā sūta uz Veselības direkciju: mottaka@landlaeknir.is.
- Iðan-fræðslusetur ir atbildīgs par aroda izglītības novērtējumu.
- Tāpat skatiet arī Daudzkultūru centra tīmekļa vietni.

Prasmju novērtējums

Personas, kas nav pabeigušas vidējo izglītību, var pieteikties uz prasmju novērtējumu, kas ietver personas vispārējo spēju un zināšanu novērtējumu. Novērtējums ir balstīts uz personu izglītību, darba pieredzi, profesionālo apmācību, brīvā laika studijām, mūžizglītības un sabiedriskajām aktivitātēm, sniedzot iespēju pabeigt izglītību izvēlētajā profesijā. Prasmju novērtējumu veic Izglītības un mācību dienesta centrs visā Islandē.

Bezdarbnieka pabalsti

Ja ir zaudēts darbs, ir iespējams vērsties pēc palīdzības, meklējot jaunu darbu Darba direkcijā. Direkcija veic bezdarbnieku reģistrāciju un bezdarbnieka pabalstu izmaksu.

Darba ņēmējiem vecumā no 18 līdz 70 gadiem ir tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstus, ja tie ir ieguvuši apdrošināšanas tiesības un atbilst noteiktiem nosacījumiem; skat. www.vfst.is.

Lai apdrošināšana būtu pilnīga, personai ir jābūt strādājušai Islandes darba tirgū bez pārtraukuma pēdējos divpadsmit mēnešus. Personas, kas strādājušas trīs mēnešus vai ilgāk, var saņemt pabalstus, kas ir proporcionāli nodarbinātības ilgumam. Nodarbinātības rādītājs un pabalsta proporcijas ir savstarpēji atkarīgi.

Informāciju par bezdarbnieka pabalstiem var iegūt arodbiedrībās un Darba direkcijas [Vinnumálastofnun](#) tīmekļa vietnē.

Nelegālā nodarbinātība

Strādāšana un samaksa, kas nav deklarēta nodokļu iestādēs, ir pretrunā likumam. Algotu darbu, kas nav deklarēts nodokļu mērķiem, sauc par "halturēšanu" (islandiešu valodā "svört atvinnustarfsemi" jeb "að vinna svart"). Ikvienam, kas pieķerts halturējam, piemēro lielu soda naudu. Ja strādājat algotu darbu, kas nav deklarēts nodokļu iestādēs, tad paturiet prātā: jūsu darba devējs nemaksā savu apdrošināšanas prēmijas daļu, kas jāmaksā, lai segtu tādus izdevumus kā apdrošināšana traumas gadījumā un jūsu tiesības uz slimības dienām. Turklāt jūsu pensijas fondā netiek iemaksāta prēmija, un jūsu tiesības uz bezdarba pabalstu nav tik lielas, kādas tās būtu, ja par darbu tiktu maksāts atbilstoši. Ja neesat pārliecināti, vai par jūsu algu tiek maksāti nodokļi, varat lūgt palīdzību savā arodbiedrībā.

Verktaka

Réttarstaða verktaka er hin sama og annarra sem stunda sjálfstæðan atvinnurekstur. Þeir bera sömu ábyrgð og skyldur. Réttarstaða verktaka er ólík réttarstöðu launafólks.

Verktakar njóta ekki þeirra lágmarkskjara sem samið er um á vinnumarkaði.

- Þeir fá ekki laun fyrir viðurkennda frídaga.
- Þeir fá ekki greitt orlof, desemberuppbót eða orlofsuppbót.
- Þeir eiga ekki rétt á launum í veikindum.
- Þeir eru ekki slysatryggðir.
- Þeir hafa ekki uppsagnarfrest.
- Þeir eiga ekki rétt á greiðslu launa úr Ábyrgðasjóði launa vegna gjaldþrota.
- Réttur til atvinnuleysisbóta er takmarkaður.
- Þeir verða sjálfir að standa skil á iðgjöldum til lífeyrissjóðs.

/ 30 /

Sjá nánar á [vefsíðu ASÍ](#)

Starfsmannaleigur/útsendir starfsmenn

Posting.is er vefsíða þar sem nálgast má helstu upplýsingar um réttindi og skyldur erlendra þjónustufyrirtækja og starfsmanna þeirra sem eru sendir til starfa á Íslandi. Þann tíma sem útsendir starfsmenn vinna á Íslandi njóta þeir ákveðinna réttinda og ber erlendum fyrirtækjum að hlýta íslenskum lögum þann tíma sem þeir veita þjónustu hér á landi.

Á síðunni er meðal annars að finna upplýsingar um kaup og kjör, vinnuvernd, skattamál, mat á starfsréttindum, skráningu til Þjóðskrár og upplýsingar um skráningarskyldu erlendra fyrirtækja til Vinnuálastofnunar.

Réttindi í veikindum

Launamenn eiga rétt á launagreiðslum í fjarveru vegna veikinda eða slysa. Tímalengd greiðslu fer eftir starfsaldri og kjara- og ráðningarsamningi starfsmanns. Aukinn réttur skapast stafi óvinnufærni af vinnuslysi eða atvinnusjúkdómi.

Í veikinda- og slysaforföllum greiða sjúkra- eða styrktarsjóðir stéttarféлага dagpeninga, eftir að launagreiðslum frá atvinnurekanda lýkur, en fjárhæð fer eftir sjóðum og þeim réttindum sem launamaður hefur unnið sér inn.

Launamenn eiga rétt á þjónustu ráðgjafa í starfsendurhæfingu hjá stéttarfélagunum vegna langvarandi eða tíðra veikinda eða slysa, sjá upplýsingar á [virk.is](#).

Almannatryggingar

Endurhæfing: Endurhæfingarlífeyrir er ætlaður þeim sem eru óvinnufærir vegna sjúkdóma eða slysa og eru í endurhæfingu til að komast aftur út á vinnumarkað.

Örorka: Þeir sem hafa verið metnir til að minnsta kosti 75% örorku til langframa vegna afleiðinga læknisfræðilegra viðurkenndra sjúkdóma eða fötlunar.

Darbuzņēmēji

Darbuzņēmēju tiesiskais stāvoklis ir tāds pats kā citām personām, kas ir neatkarīgi saimnieciskās darbības veicēji. Tiem ir tādi paši pienākumi un saistības. Darbuzņēmēju tiesiskais stāvoklis atšķiras no algota darba veicējiem.

Darbuzņēmējiem nav piemērojami minimālie koplīgumu nosacījumi, par ko ir panākta vienošanās darba tirgū.

- Tie nesāņem algas par darbu noteiktās svētku dienās.
- Tiem nemaksā atvaļinājuma naudu, decembra piemaksu vai brīvdienu piemaksu.
- Viņiem nav tiesību uz algu slimības laikā.
- Viņi nav apdrošināti pret negadījumiem.
- Viņiem nav noteikta paziņošanas termiņa nodarbinātības pārtraukšanas gadījumā.
- Viņiem nav tiesību bankrota gadījumā saņemt maksājumu no Algu garantiju fonda (Ábyrgðasjóður launa).
- Viņu tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstus ir ierobežotas.
- Darbuzņēmēji ir atbildīgi par pensijas fondu iemaksu veikšanu.

Sīkāku informāciju skatīt ASÍ tīmekļa vietnē.

Pagaidu darba aģentūras / norīkote darbinieki

Posting.is ir tīmekļa vietne, kurā var piekļūt būtiskākajai informācijai par ārvalstu pakalpojumu uzņēmumiem un to darbiniekiem, kas ir norīkoti darbam Islandē. Laikā, kad norīkote darbinieki strādā Islandē, tiem ir zināmas tiesības, un ārvalstu uzņēmumiem ir pienākums pildīt Islandes tiesību aktus laikā, kamēr tie Islandē sniedz pakalpojumus.

Vietnē cita starpā ir sniegta informācija par algām un nosacījumiem, veselību un drošību darba vietā, nodokļu jautājumiem, profesionālās kvalifikācijas novērtējumu, reģistrēšanu Islandes Reģistros un informācija par ārvalstu uzņēmumu pienākumu reģistrēties Darba direkcijā.

Darbnespējas tiesības

Algotiem darbiniekiem ir tiesības saņemt darba samaksu slimības vai negadījumu laikā. Samaksas ilgums ir atkarīgs no nostrādātā laika un algas nosacījumiem, kā arī darbinieka darba līguma nosacījumiem. Lielākas tiesības tiek piešķirtas tad, ja darbnespēju ir izraisījis ar darbu saistīts negadījums vai arodslimība.

Darba kavēšanas laikā slimības vai negadījuma dēļ arodbiedrību slimības vai veselības aprūpes fondi izmaksā dienas naudu, kad beidzas darba devēja nodrošinātie maksājumi. Summa ir atkarīga no fonda un tiesībām, kas ir uzkrājušās darbiniekam.

Algotie darbinieki var izmantot arodbiedrības aroda rehabilitācijas speciālista pakalpojumus pie hroniskām vai atkārtotām slimībām vai negadījumiem; skatīt informāciju vietnē virk.is.

Sociālais nodrošinājums

Rehabilitācija: Rehabilitācijas pensijas ir paredzētas personām, kas nespēj strādāt slimības vai negadījuma dēļ un saņem rehabilitāciju ar mērķi atgriezties darba tirgū.

Invaliditāte: Invaliditātes pensijas izmaksā, ja persona atzīta par tādu, kam ir ilgstoša darbnespēja vismaz 75 % apmērā, ko izraisījušas medicīniski atzītas slimības vai invaliditāte.

Örorkustyrkur: Mat frá tryggingalækni þarf að liggja fyrir um að umsækjandi hafi misst að minnsta kosti 50% af starfsorku sinni en nái ekki 75% starfsorkumissi.

Rétt til endurhæfingarlífeyris, örorkulífeyris og örorkustyrks eiga þeir þeir sem hafa búið á Íslandi í að minnsta kosti þrjú almanaksár frá 16 til 67 ára aldurs eða í sex mánuði ef starfsorka var óskert við flutning til landsins. Fullur réttur miðast við 40 ára búsetu. Réttur þeirra sem búa hér skemur á þessu aldursbili reiknast hlutfallslega.

Ellilífeyrir

Réttur til ellilífeyris miðast almennt við 67 ára aldur og að viðkomandi hafi verið með lögheimili í landinu í að minnsta kosti þrjú almanaksár frá 16–67 ára aldurs. Réttur til ellilífeyris getur myndast við 65 ára aldur ef sérstök skilyrði eru uppfyllt. Fullur ellilífeyrisréttur miðast við 40 ára búsetu hér á landi. **Á grundvelli EES-samningsins, haldast áunnin réttindi í hverju EES/EFTA-landi þrátt fyrir flutning á milli landanna.** Þegar sótt er um ellilífeyri er réttur til greiðslu lífeyris reiknaður út í **hlutfalli við tryggingatímabil** í hverju EES/EFTA-landi fyrir sig.

/ 32 /

Frekari upplýsingar um lífeyrisgreiðslur má nálgast á vefsíðu [Tryggingastofnunar ríkisins](#).

Lífeyrisþegi flytur frá öðru EES-landi

Lífeyrisþegar sem flytja hingað til lands halda áunnum lífeyrisréttindum frá sínu fyrra búsetulandi en þeir ávinna sér ekki frekari lífeyrisréttindi eftir að þeir setjast að hér á landi. Viðkomandi á aftur á móti **rétt á allri þjónustu hér á landi** sem íslenskir lífeyrisþegar njóta, svo sem lækniástoð. Lífeyrisþegi sem flytur frá öðru EES/EFTA-landi, **að Norðurlöndunum undanskildum og hefur vottorðið S1** meðferðis, er áfram tryggður í sínu heimalandi og safnar ekki frekari lífeyrisréttindum hérlendis.

Einstaklingur sem hefur fengið útgefið S1 frá sínu fyrra búsetulandi á rétt á allri heilbrigðisþjónustu hér á landi sem íslenskir þegar njóta.

Invaliditātes pabalsts: Ir jāiesniedz apdrošināšanas ārsta novērtējums, ar ko konstatē, ka pieteicējs ir zaudējis darbspēju vismaz 50 % apmērā, taču nesaņiedz darbnespēju 75 % apmērā.

Tiesības uz rehabilitācijas pensiju, invaliditātes pensiju un invaliditātes pabalstu piešķir personām, kas Islandē ir dzīvojušas vismaz pēdējos trīs kalendāros gadus vecumā no 16 līdz 67 gadiem vai sešus mēnešus, ja darbspēja tika pārtraukta, pārvācoties uz Islandi. Pilnas tiesības ir balstītas uz 40 uzturēšanās gadiem. To personu tiesības, kas ir uzturējušās valstī isāku laikposmu šajā vecuma posmā, aprēķina proporcionāli.

Vecuma pensija

Tiesības saņemt vecuma pensiju parasti ir no 67 gadu vecuma, un personai ir jābūt dzīvojušai Islandē vismaz pēdējos trīs kalendāros gadus vecumā no 16 līdz 67 gadiem. Tiesības uz vecuma pensiju var saņemt 65 gadu vecumā, ja izpildās zināmi nosacījumi. Pilnas pensijas tiesības ir balstītas uz 40 uzturēšanās gadiem Islandē. Saskaņā ar EEZ līgumu katrā EEZ/EBTA valstī uzkrātās tiesības saglabājas neatkarīgi no pārvākšanās uz citu valsti. Iesniedzot pieteikumu vecuma pensijai, tiesības un pensijas maksājumu aprēķina proporcionāli apdrošināšanas periodam katrā EEZ/EBTA valstī.

/ 33 /

Sīkāku informāciju skatīt [Tryggingastofnun ríkisins](#) (Sociālās apdrošināšanas pārvaldes) tīmekļa vietnē.

Pensijas saņēmējs pārvācas no citas EEZ valsts

Pensijas saņēmēji, kas pārvācas uz Islandi, saglabā iepriekšējā dzīvesvietas valstī uzkrātās pensijas tiesības, taču neiegūst papildu pensijas tiesības pēc pārvākšanās uz Islandi. Taču šādām personām ir tiesības uz visiem pakalpojumiem Islandē, uz ko ir tiesības Islandes pensionāriem, piemēram, saņemt medicīnisko palīdzību. Pensionāram, kas pārvācas no citas EEZ/EBTA valsts, izņemot Ziemeļvalstis, un kam ir S1 apliecība, turpinās apdrošināšana izcelsmes valstī un neuzkrājas turpmākas pensijas tiesības Islandē.

Personām, kam ir iepriekšējās dzīvesvietas valsts izdota S1 apliecība, ir tiesības Islandē saņemt tādus pašu veselības aprūpes pakalpojumus, kā Islandes pilsoņiem.

SKATTAR

Allir sem vinna á Íslandi eru skattskyldir. Skattur af tekjum einstaklinga skiptist í tekjuskatt til ríkisins annars vegar og **útsvar**² til sveitarfélags hins vegar.

Tekjuskattur er þrepaskiptur og fer skatthlutfallið eftir tekjum launþega. Á vefsíðu [ríkisskattstjóra](#) er að finna upplýsingar um staðgreiðslu skatta miðað við fjárhæð tekna. Launagreiðandi tekur staðgreiðslu af launum starfsmanns en starfsmaðurinn á rétt á fastri fjárhæð í skattafslátt, svokallaðan [persónuafslátt](#)³, í hverjum mánuði. Launagreiðandi getur ekki tekið tillit til persónuafsláttar nema starfsmaður hafi óskað eftir að [persónuafslátturinn sé nýttur](#).

Persónuafsláttur

/ 34 /

Allir sem náð hafa 16 ára aldri á tekjuárinu og eru heimilisfastir á landinu eiga rétt á persónuafslætti. Flytjist menn til eða frá landinu á tekjuárinu eða starfa aðeins tímabundið hérlendis reiknast persónuafsláttur aðeins fyrir þann tíma sem þeir voru hér heimilisfastir.

Launamaður upplýsir launagreiðanda sinn um hvort nota eigi persónuafslátt við útreikning staðgreiðslu og þá hversu hátt hlutfall á hverjum stað, starfi hann hjá fleiri en einum vinnuveitanda.

Á launaseðli er tilgreint hvaða sköttum launagreiðandi hefur haldið eftir af launum starfsmanns. **Nauðsynlegt er að varðveita launaseðla til að sanna að sköttum hafi verið haldið eftir.**

Einstaklingar sem skráðir eru í hjónabandi eða sambúð í þjóðskrá geta samnýtt persónuafslátt sinn. Nánari upplýsingar eru á vef [ríkisskattstjóra](#).

Skattframtal

Allir þeir sem eru skattskyldir á Íslandi þurfa að skila skattframtali á hverju ári, venjulega í marsmánuði. Þar skal telja fram heildarlaun ársins á undan, ásamt skuldum og eignum. Efgreitt hefur verið af mikið eða of lítið í skatt er það leiðrétt í júlí sama ár og skattframtali er skilað. Sá sem hefur greitt minna en honum er skylt þarf að greiða það sem upp á vantar og sá sem hefur greitt meira en honum er skylt fær mismuninn endurgreiddan.

Talið er fram á [netinu](#). Innskráning fer fram með rafrænum skilríkjum eða veflykli ríkisskattstjóra.

Sé skattframtali ekki skilað ætlar skattstjóri tekjur og álögð gjöld eru reiknuð samkvæmt því. Afar mikilvægt er því að ganga frá skattamálum sínum áður er flutt er af landi brott.

Erlendir aðilar sem starfa einungis tímabundið á Íslandi þurfa að skila sérstöku skattframtali áður en þeir halda af landi brott, oftast: [RSK 1.13](#).

² Útsvar er einn af tekjustofnum sveitarfélaga, ákveðið hlutfall sem tekið er af launum, óháð tekjum launþega. Útsvarsprósenta getur verið mishá eftir sveitarfélögum.
³ Almennur persónuafsláttur er föst fjárhæð sem allir launþegar fá í skattafslátt og dregst frá skattgreiðslum launþega.

NODOKĻI

Ikvienam, kas strādā Islandē, ir jāmaksā nodokļi. Algas nodokļus veido ienākuma nodoklis, ko maksā valstij, un vietējais nodoklis², ko maksā pašvaldībai.

Ienākuma nodoklis ir iedalīts divās grupās, un nodokļa procents ir atkarīgs no darbinieka algas apmēra. Valsts ieņēmumu direkcijas tīmekļa vietnē ir sniegta informācija par atskaitītajiem nodokļiem atkarībā no ienākumu apmēra.

Darba devējs atskaita nodokli no darbinieka algas, bet darbiniekiem katru mēnesi ir tiesības paturēt fiksētu summu — iedzīvotāju nodokļa atlaidi³. Darba devējs nedrīkst ņemt vērā iedzīvotāju nodokļa atlaidi, ja vien darbinieks nav pieprasījis izmantot iedzīvotāju nodokļa atlaidi.

Iedzīvotāju nodokļa atlaide

Ikvienam, kas sasniedzis 16 gadu vecumu ienākumu gūšanas gadā un kam Islandē ir deklarētā dzīvesvieta, ir tiesības uz iedzīvotāju nodokļa atlaidi. Pārvācoties uz valsti vai no tās ienākumu gadā vai strādājot valstī tikai īslaicīgi, iedzīvotāju nodokļa atlaidi aprēķina tikai tam laikposmam, kurā darbinieks dzīvo Islandē.

Darbinieks informē darba devēju par to, vai, aprēķinot ieturamo nodokli, ir izmantojama iedzīvotāju nodokļa atlaide, kā arī to, kādu proporciju izmantot katrā darbavietā, ja darbinieks strādā pie vairāk nekā viena darba devēja.

Algas paziņojumā ir norādīts, kādus nodokļus darba devējs ietur no darbinieka algām. Ir svarīgi saglabāt algas paziņojumus, lai pierādītu, ka ir ieturēti jūsu nodokļi. Personas, kas Islandes Reģistros reģistrējušās kā precētas vai atrodas kopdzīvē, var kopīgi izmantot iedzīvotāju nodokļa atlaidi. Sīkāka informācija atrodama Valsts ieņēmumu direkcijas tīmekļa vietnē.

Nodokļu deklarācijas

Ikvienam, kam ir pienākums Islandē maksāt nodokļus, katru gadu — parasti martā — ir jāiesniedz nodokļu deklarācija. Nodokļu deklarācijā jūs norādāt kopējos iepriekšējā gada ieņēmumus un saistības (parādus), kā arī līdzekļus.

Ja avansā esat samaksājis pārāk daudz vai pārāk maz, to izlabo tā paša gada, kurā iesniegta nodokļu deklarācija, jūlijā. Ja ir samaksāts mazāk, nekā nepieciešams, jums ir jāsamaksā starpība, bet, ja ir samaksāts vairāk, nekā nepieciešams, jūs saņemsit atmaksu.

Nodokļu deklarācijas iesniedz internetā. Autorizēšanās notiek ar elektronisko ID vai paroli, ko izsniedz Valsts ieņēmumu direkcija.

Ja nav iesniegta nodokļu deklarācija, Valsts ieņēmumu direkcija aplēsīs jūsu ienākumus un attiecīgi piemēros nodokļus. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi pirms aizbraukšanas no valsts nokārtot nodokļu saistības.

Ārvalstu uzņēmumiem, kas Islandē strādā tikai īslaicīgi, ir jāiesniedz īpaša nodokļu deklarācijas veidlapa, pirms tie pamet valsti, parasti tā ir: [RSK 1.13](#).

² Vietējais nodoklis ir viens no pašvaldības ieņēmumu avotiem — noteiktu procentu atskaita no algām neatkarīgi no algas lieluma. Vietējā nodokļa procents dažādās pašvaldībās var atšķirties.

³ Iedzīvotāju nodokļa atlaide ir fiksēta summa, ko visi darbinieki saņem kā nodokļu atlaidi.

GREIÐSLUR TIL BARNAFJÖLSKYLDNA

Mikilvægt er að vera með rétta skráningu hjá Þjóðskrá Íslands svo að bætur séu rétt ákvarðaðar. Rétt skráning lögheimilis getur til dæmis ráðið úrslitum um félagsleg réttindi hjá sveitarfélagi, svo sem húsnæðisstuðning og leikskólavist.

Fæðingarorlof

Foreldrar sem hafa unnið samfellt í sex mánuði eða lengur á Íslandi fyrir fæðingardag barns eiga rétt á launuðu orlofi við fæðingu barns, við ættleiðingu barns eða við varanlegt fóstur barns yngra en átta ára. Fæðingarorlof er samtals níu mánuðir. **Hvort foreldri fyrir sig á rétt á þremur mánuðum og að auki eru þrjú mánuðir þar sem þau eiga sameiginlegan rétt.** Foreldrar fá annaðhvort [orlofsgreiðslur](#)⁴ eða [fæðingarstyrk](#)⁵ úr Fæðingarorlofssjóði en það fer eftir stöðu þeirra á vinnumarkaði. **Mælst er til þess að fólk haldi áfram að borga gjöld til stéttarfélags** meðan á fæðingarorlofi stendur. Ef slíkt er ekki gert tapast þau réttindi sem viðkomandi hefur hjá sínu stéttarfélagi.

/ 36 /

Þeir sem hafa áunnið sér réttindi í ríki sem á aðild að EES-samningnum geta í mörgum tilfellum flutt þau réttindi með sér til Íslands. Foreldri þarf þá að láta tilskilin vottorð um áunnin starfstímabil og tryggingatímabil í öðru ríki fylgja með umsókn. Þeir sem ekki eru í vinnu eiga rétt á fæðingarstyrk ef þeir hafa verið búsettir og með lögheimili á Íslandi í tólf mánuði eða lengur. Upplýsingar um fæðingarorlof, fæðingarstyrk og foreldraorlof er á vef [Fæðingarorlofssjóðs](#).

Barnabætur

Barnabætur eru greiðslur frá hinu opinbera til þess að aðstoða barnafólk. Fjársýsla ríkisins greiðir barnabætur út fjórum sinnum á ári, 1. febrúar, 1. maí, 1. júlí og 1. október. Barnabætur eru greiddar út í fyrsta sinn árið eftir að barn fæðist eða flyst til landsins.

Greiddar eru barnabætur vegna barna yngri en 18 ára. Við ákvörðun barnabóta er tekið tillit til tekna foreldra eða forsjáraðila samkvæmt skattframtali og eru barnabæturnar greiddar eftir á. Ekki þarf að sækja um barnabætur vegna barna sem búa hjá foreldri eða forsjáraðila á Íslandi.

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna hér á landi geta átt rétt á barnabótum með börnum sem eru á framfæri þeirra og eru búsett í öðru EES-ríki. Sækja þarf sérstaklega um þær bætur.

Á vef [ríkisskattstjóra](#) er að finna upplýsingar um barnabætur og eyðublöð vegna greiðslu barnabóta á nokkrum tungumálum.

⁴ Orlofsgreiðslur eru mánaðarlegar greiðslur til foreldris. Starfshlutfall sex mánuði fyrir fæðingu barns þarf að vera að minnsta kosti 25% til að fá orlofsgreiðslur. Mánaðarleg greiðsla nemur 75 eða 80% af meðaltali heildarlauna. Nánari upplýsingar eru á vef Fæðingarorlofssjóðs (www.faedingarorlof.is).

⁵ Fæðingarstyrkur er mánaðarlegar greiðslur til foreldris sem er utan vinnumarkaðar, í fullu námi eða í minna en 25% starfi. Fjárhæð fæðingarstyrks er lægri en fjárhæð fæðingarorlofs.

MAKSĀJUMI ĢIMENĒM AR BĒRNIEM

Ir svarīgi pareizi reģistrēties Islandes Reģistros, lai nodrošinātu, ka tiek pareizi noteikti pabalsti. Piemēram, pareiza deklarētās dzīvesvietas reģistrācija var būt noteicošs faktors attiecībā uz tādām pašvaldību nodrošinātajām sociālajām tiesībām kā mājokļa atbalsts un pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšana.

Vecāku atvaļinājums bērna kopšanai

Vecākiem, kas sešus secīgus mēnešus vai ilgāk pirms bērna dzimšanas ir bijuši nodarbināti Islandē, ir tiesības saņemt apmaksātu bērna kopšanas atvaļinājumu, kad piedzimst bērns vai sākas adopcija vai pastāvīga audzubērna aprūpe, ja bērns ir jaunāks par astoņiem gadiem. Kopā maternitātes/paternitātes atvaļinājums ilgst deviņus mēnešus. Katram vecākam ir tiesības uz trim mēnešiem, bet papildus ir trīs mēnešu kopīgas tiesības. Vecāki no Maternitātes un paternitātes atvaļinājuma fonda saņem vai nu bērna kopšanas atvaļinājuma naudu⁴ vai piedzimšanas pabalstus⁵; izmaksātā summa ir atkarīga no stāvokļa darba tirgū. Ieteicams turpināt veikt maksājumus arodbiedrībai maternitātes/paternitātes atvaļinājuma laikā. Pretējā gadījumā var tikt zaudētas tiesības, kas iegūtas no arodbiedrības.

/ 37 /

Personas, kas ieguvušas tiesības valstī, kura ir EEZ līguma parakstītāja, daudzos gadījumos var pārcelt savas tiesības uz Islandi. Tad vecākam pieteikums ir jāpapildina ar nepieciešamiem apliecinājumiem par nodarbinātības un apdrošināšanas periodiem citā valstī. Ja esat bezdarbnieks, jums tik un tā būs tiesības uz piedzimšanas pabalstu, ja esat dzīvojis Islandē un jūsu deklarētā dzīvesvieta ir bijusi Islande divpadsmit mēnešus vai ilgāk. Informāciju par maternitātes/paternitātes atvaļinājumu, piedzimšanas pabalstiem un bērnu kopšanas atvaļinājumu var atrast Maternitātes un paternitātes atvaļinājuma fonda tīmekļa vietnē (HYPERLINK "<http://www.faedingarorlof.is>").

Bērnu pabalsti

Bērnu pabalsti ir valsts maksājumi, kuru mērķis ir palīdzēt cilvēkiem, kam ir bērni. Valsts finanšu pārvalde izmaksā bērnu pabalstus četras reizes gadā: 1. februārī, 1. maijā, 1. jūlijā un 1. oktobrī.

Bērnu pabalstus pirmo reizi izmaksā gadā pēc bērna dzimšanas vai pārvākšanās uz Islandi.

Bērnu pabalstus maksā par bērniem, kas ir jaunāki par 18 gadiem. Nosakot bērnu pabalstus, ņem vērā bērna vecāku vai aizbildņu ienākumus atbilstoši nodokļu deklarācijām, un pabalstus izmaksā ar atpakaļejošu datumu. Nav nepieciešams pieteikties bērna pabalstiem bērniem, kas dzīvo ar vecākiem vai aizbildņiem Islandē.

EEZ valstu pilsoņiem, kas strādā Islandē, iespējams, ir tiesības saņemt bērnu pabalstu par apgādājamo bērnu, kas dzīvo citā EEZ valstī. Šādiem pabalstiem ir īpaši jāpiesakās.

Informāciju par bērnu pabalstiem un bērnu pabalstu pieprasījumu veidlapām vairākās valodās varat atrast Valsts ieņēmumu direkcijas tīmekļa vietnē (<http://www.rsk.is>).

⁴ Bērna kopšanas atvaļinājuma maksājumi ir ikmēneša maksājumi vecākiem. Lai saņemtu šos maksājumus, pirms bērna piedzimšanas ir jābūt bijušam nodarbinātam vismaz 25 % apmērā no pilna darba laika. Ikmēneša maksājums ir 75 % vai 80 % no vidējās kopējās algas. Turpmāku informāciju var iegūt Maternitātes un paternitātes atvaļinājuma fonda tīmekļa vietnē (www.faedingarorlof.is).

⁵ Piedzimšanas pabalsts ir ikmēneša maksājums vecākam, kurš nav darba tirgū vai ir pilna laika students, vai strādā mazāk nekā 25 % apmērā no pilna darba laika. Piedzimšanas pabalsta apmērs ir mazāks nekā bērna kopšanas atvaļinājuma maksājumi.

Meðlag

Foreldrum barns ber skylda til að framfæra það að minnsta kosti til 18 ára aldurs. Búi foreldrar ekki saman getur barn **óskað eftir framfærslu** til 20 ára aldurs sé það í námi. Meðlag er greiðsla með eigin barni til foreldris sem barnið á lögheimili hjá.

Ef foreldrar semja um meðlagsgreiðslurnar verður sýslumaður að staðfesta samninginn, annars hefur hann ekki gildi samkvæmt barnalögum.

Óheimilt er að semja um lægri fjárhæð en einfalt meðlag en hægt er að fara fram á hærri upphæð og getur sýslumaður (dómari) úrskurðað um það telji hann greiðanda hafa bolmagn til þess.

/ 38 /

Tryggingastofnun ríkisins er heimilt að greiða meðlagið fyrir fram en aldrei meira en einfalt meðlag og einungis ef meðlagsviðtakandi býr á Íslandi. Innheimtustofnun sveitarfélaga sér þá um að innheimta meðlagið frá meðlagsgreiðanda. Foreldrar geta farið þá leið að greiða meðlagið beint án aðkomu Tryggingastofnunar ríkisins.

Ef samið er um hærri fjárhæð en einfalt meðlag þurfa aðilar að sjá um þær greiðslur sín á milli.

Upphæð meðlags og fleiri upplýsingar

Greiðsla meðlags við flutning til landsins

Flytji umsækjandi meðlags til Íslands þarf hann að leggja fram með umsókn sinni staðfestingu um greiðslur í fyrra búsetulandi ásamt meðlagssamningi sem þær greiðslur byggðust á. Frumrit úrskurðar/samnings þarf að fylgja með umsókn.

Barnalífeyrir

Barnalífeyrir er greiddur með börnum yngri en 18 ára ef foreldri er látið eða er elli-, örorku- eða endurhæfingarlífeyrisþegi. Upplýsingar um barnalífeyri, meðlag og meðlagsgreiðslur eru á vef [Tryggingastofnunar ríkisins](#).

Bērnu uzturlīdzekļi

Vecākiem ir pienākums gādāt par bērna uzturu, līdz bērns sasniedz vismaz 18 gadu vecumu. Ja vecāki nedzīvo kopā, bērns var pieprasīt uzturlīdzekļus līdz 20 gadu vecumam, ja tas apmeklē skolu. Bērnu uzturlīdzekļi ir maksājums, ko veic, lai uzturētu savu bērnu, vecākam, pie kura bērnam ir deklarētā dzīvesvieta.

Ja vecāki panāk vienošanos par bērna uzturlīdzekļiem, rajona komisāram ir jāapstiprina šāda vienošanās, jo pretējā gadījumā tai saskaņā ar Bērnu likumu nav juridiska spēka. Ir aizliegts vienoties par summu, kas ir mazāka par bērna minimālo uzturlīdzekļu summu. Taču var pieprasīt lielāku summu, un rajona komisārs (tiesnesis) var pieņemt par to nolēmumu, ja tas uzskata, ka maksātājam ir lielākas finansiālās iespējas.

Sociālās apdrošināšanas pārvalde (Tryggingastofnun ríkisins) var atmaksāt uzturlīdzekļus, taču nepārsniedzot minimālos uzturlīdzekļus un tikai tad, ja saņēmējs dzīvo Islandē. Pašvaldību bērnu uzturlīdzekļu atgūšanas centrs ir atbildīgs par uzturlīdzekļu atgūšanu no bērna uzturlīdzekļu maksātāja. Vecāki var izvēlēties maksāt bērna uzturlīdzekļus nepastarpināti, neiesaistot Tryggingastofnun.

Ja ir panākta vienošanās par summu, kas pārsniedz minimālos uzturlīdzekļus, pusēm pašām ir jārūpējas par maksājumu bilanci.

Bērna uzturlīdzekļu summa un sīkāka informācija

Bērna uzturlīdzekļu maksājumi, pārvācoties uz Islandi

Ja bērna uzturlīdzekļu pieteicējs pārvācas uz Islandi, tam līdz ar pieteikumu jāiesniedz maksājumu apliecinājums iepriekšējā valstī, kā arī vienošanās par bērna uzturlīdzekļiem, uz kuru balstīti šie maksājumi. Pieteikumam jāpievieno nolēmuma/vienošanās oriģināls.

Bērna pensija

Bērna pensiju maksā par bērniem, kas ir jaunāki par 18 gadiem, ja bērna vecāki ir miruši vai saņem vecuma, invaliditātes vai rehabilitācijas pensiju. Informāciju par bērna pensiju, bērna uzturlīdzekļiem un bērna uzturlīdzekļu maksājumiem var atrast [Tryggingastofnun ríkisins](#) tīmekļa vietnē.

HEILBRIGÐISÞJÓNUSTA

Allir eiga rétt á neyðaraðstoð hjá hinu opinbera heilbrigðiskerfi á Íslandi.

- Neyðaraðstoð, alvarleg slys og veikindi – 112.
- Sameiginlegt neyðarnúmer á Íslandi – 112.
- Hvar sem er á landinu er hægt að hringja í 112 og leita eftir hjálp.
- Allir geta hringt í 112 úr venjulegum síma (landlínu) og farsímum (GSM) þar sem samband næst, jafnvel þótt símar séu læstir.

Túlkun innan heilbrigðisþjónustunnar

Sjúkratryggðir sem ekki tala íslensku eiga rétt á túlkþjónustu innan heilbrigðisþjónustunnar. Sé þörf á túlki þarf að taka það fram þegar tími er pantaður hjá lækni á heilsugæslustöð eða sjúkrahúsi. Það er viðkomandi stofnun sem ákveður hvort hún greiði fyrir túlkþjónustu.

/ 40 /

Heilsugæsla og heimilislæknar

Heilsugæslustöðvar eru um allt land og í öllum hverfum höfuðborgarsvæðisins. Þar er veitt öll almenn heilbrigðisþjónusta og þangað leitar fólk jafnan fyrst vegna veikinda eða annarra heilsufarsvandamála.

Fólk á rétt á að leita til hvaða heilsugæslustöðvar sem er en æskilegt er að snúa sér til heilsugæslustöðvar sem er næst heimili viðkomandi. Þar er hægt að skrá sig og sækja um heimilislækni.

Auk almennrar lækniþjónustu sinna heilsugæslustöðvar mæðravernd, ung- og smábarnavernd, skólaheilsugæslu og hjúkrun í heimahúsum.

Börn undir 18 ára aldri eru undanþegin komugjaldi á heilsugæslu og gjaldi vegna vitjana lækna í heimahúsi. Ósjúkratryggð börn greiða fullt gjald.

Upplýsingar um heilbrigðismál og staðsetningu heilsugæslustöðva á höfuðborgarsvæðinu má finna á vef [Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins](#). Staðsetningu heilsugæslustöðva um allt land má finna undir „[Sveitarfélagið mitt](#)” á vef Fjölmenningsseturs.

Finna má ýmsar upplýsingar um heilbrigðismál á mörgum tungumálum á vef [Embættis landlæknis](#).

Sjúkrahús taka við veiku fólki til innlagnar og veita læknishjálp, hjúkrun og aðra þjónustu eftir þörfum. Viða hafa sjúkrahús og heilsugæslustöðvar verið sameinaðar undir heitinu heilbrigðisstofnun. Á sjúkrahúsum eru einnig bráðavaktir þar sem tekið er á móti slösuðum og veikum einstaklingum.

Lækniþjónusta utan opnunartíma heilsugæslustöðva

Ef þörf er á lækniþjónustu utan opnunartíma heilsugæslustöðva á höfuðborgar-

VESELĪBAS APRŪPES PAKALPOJUMI

Ikvienam ir tiesības saņemt publiskās veselības aprūpes sistēmas neatliekamo medicīnisko palīdzību.

- Neatliekamā palīdzība, smagi negadījumi un saslimšanas — 112
- Neatliekamās palīdzības tālruņa numurs Islandē ir 112.
- Neatkarīgi no atrašanās vietas valstī varat zvanīt uz 112 un lūgt palīdzību.
- Ikviens var zvanīt uz 112 no parastā (fiksētā) vai mobilā (GSM) tālruņa, ja ir savienojums, pat ja tālrunis ir bloķēts.

Veselības aprūpes pakalpojumu mutiskā tulkošana

Personām, kam ir veselības apdrošināšana un kas nerunā islandiešu valodā, ir tiesības veselības aprūpes sistēmā saņemt mutisko tulkošanu. Ja jums ir nepieciešams tulks, jums par to ir jāinformē brīdī, kad piesakāties uz vizīti pie ārsta, ārstniecības iestādē vai slimnīcā. Attiecīgā iestāde (slimnīca vai klīnika) izlems, vai tā segs tulka pakalpojumu izmaksas.

/ 41 /

Ārstniecības iestādes un ģimenes ārsti

Visā valstī, kā arī visos galvaspilsētas rajonos ir pieejamas ārstniecības iestādes. Tajās nodrošina visus galvenos veselības aprūpes pakalpojumus, un parasti cilvēki turp dodas vispirms, ja ir radusies saslimšana vai citas veselības problēmas.

Varat doties uz jebkuru ārstniecības iestādi pēc izvēles, taču ieteicams apmeklēt to, kas atrodas vistuvāk jūsu dzīvesvietai. Tāpat ir iespējams reģistrēties un pieteikties pie ģimenes ārsta.

Papildus vispārējiem medicīniskiem pakalpojumiem šajās iestādēs nodrošina maternitātes aprūpi, jaundzimušo un bērnu aprūpi, veselības aprūpi skolās un mājās.

Nepilngadīgām personām (bērniem un pusaudžiem līdz 18 g.v.) nav jāmaksā par apmeklējumiem ārstniecības iestādēs vai par ārstu mājas vizītēm. Taču nepilngadīgām personām, kam nav veselības apdrošināšana, ir jāsedz pilna maksa.

Informāciju par veselības aprūpes jautājumiem un veselības aprūpes centriem Reikjavikas apkārtnē var atrast [Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins](#) tīmekļa vietnē (Primārā veselības aprūpe galvaspilsētas reģionā).

Veselības aprūpes centru atrašanās vietas visā Islandē atrodamas Daudzkultūru centra tīmekļa vietnes sadaļā [Sveitarfélagið mitt](#).

Plaša informācija par veselības jautājumiem ir pieejama vairākās valodās [Embætti landlæknis](#) tīmekļa vietnē.

Slimnīcas uzņem slimniekus un pēc vajadzības sniedz medicīnisku palīdzību, apkopi un citus pakalpojumus. Daudzviet slimnīcas un veselības aprūpes centri ir apvienoti vienā nosaukumā — veselības aprūpes iestāde. Arī slimnīcās ir neatliekamās palīdzības nodaļas, kas aprūpē traumu pacientus un slimniekus.

Medicīnas pakalpojumi ārpus ārstniecības iestāžu ierastā darba laika

Ja jums ir nepieciešami medicīnas pakalpojumi galvaspilsētas reģionā ārpus ārstniecības iestāžu darba laika, t.i., vakaros, naktīs un nedēļas nogalēs, pakalpojumus sniedz Læknavaktin, Smáratorg 1,

svæðinu, það er um kvöld, nætur eða helgar, sinnir Læknavaktin þessari þjónustu að Smáratorgi 1, 201 Kópavogi, eða í síma 1770. Utan höfuðborgarsvæðisins er haft samband í síma 1700.

Læknisþjónusta utan opnunartíma er dýrari en á hefðbundnum opnunartíma.

Heilsuvera.is er vefur þar sem einstaklingar sem eru skráðir á heilsugæslustöð og eru með **rafræn skilríki geta bókað tíma rafrænt hjá heimilislækni**, óskað eftir lyfjaendurnýjun, fengið yfirlit yfir lyfjanotkun, bólusetningar og fleira.

Tannlæknaþjónusta

Tannlæknaþjónusta á Íslandi er veitt á einkareknum tannlæknastofum. Það er á ábyrgð foreldra að fara með börnin sín í reglulegt eftirlit hjá tannlækni.

/ 42 /

Tannlækningar 3–18 ára barna eru greiddar að fullu af Sjúkratryggingum Íslands. Árið 2018 verða öll börn yngri en 18 ára komin með fulla greiðsluþátttöku Sjúkratrygginga Íslands. Þó þarf ávallt að greiða árlegt komugjald. Forsenda fyrir greiðsluþátttöku er að barn sé skráð með heimilistannlækni. Það er má gera á Réttindagátt; mínar síður á www.sjukra.is eða hjá tannlækni. Sjá nánar á vefsíðu [Sjúkratrygginga Íslands](#):

Sjúkratryggingar Íslands endurgreiða hluta kostnaðar fyrir elliífeyrisþega og örorku- lífeyrisþega. Tannlæknafélag Íslands er með [vefsíðu](#) þar sem finna má tannlækna eftir landsvæðum.

Neyðarþjónusta tannlækna á höfuðborgarsvæðinu er opin um helgar og á stofutíma á virkum dögum. Hægt er að hafa samband í síma 575 0505. Upplýsingar um tannlækni á vakt eru á vefsíðu [Tannlæknafélags Íslands](#). Ef neyðartilfelli kemur upp um kvöld eða að nóttu til er sjúklingum bent á að snúa sér til bráðamóttöku sjúkrahúsanna, sjá einnig [Tannlæknavaktina](#), s: 426 8000.

Sum stéttarfélag styrkja félagsmenn sína varðandi tannlækna¹kostnað.

Lyf

Í apótekum eru seld lyf ásamt smávöru sem yfirleitt tengist heilsu á einhvern hátt. Þar er bæði hægt að kaupa verkjalyf sem ekki eru lyfseðilsskyld og fara með lyfseðil frá lækni til þess að fá lyfseðilsskyld lyf afhent.

Listi yfir lyfjaverslanir og apótek er að finna á vefsíðu [Fjölmenningarseturs](#).

Embætti landlæknis hefur eftirlit með allri heilbrigðisþjónustu á Íslandi. Hjá embættinu er unnt að **fá upplýsingar um heilbrigðisþjónustu** og þangað getur fólk leitað vilji **það** kvarta yfir þjónustu heilbrigðiskerfisins.

Upplýsingar um eigin lyfja- og heilbrigðiskostnað er hægt að skoða á [Réttindagátt Sjúkratrygginga Íslands](#), nauðsynlegt er að nota Íslykil eða rafræn skilríki. Almennar upplýsingar um greiðsluþátttöku í heilbrigðiskerfinu eru á vefsíðu [Sjúkratrygginga Íslands](#).

201 Kópavogur, vai pa tālruni 1770.

Ārpus Reikjavikas reģiona kontakttālrunis ir 1700.

Medicīnas pakalpojumi ārpus ierastā darba laika ir dārgāki.

Heilsuvera.is ir tīmekļa vietne, kur personas, kas reģistrētas ārstniecības iestādē un kam ir elektronisks ID, var elektroniski pieteikties uz vizīti pie ģimenes ārsta, pieprasīt atkārtotas receptes, saņemt pārskatu par zāļu lietošanu, potēm u.c.

Zobārstniecības pakalpojumi

Islandē zobārstniecības pakalpojumus sniedz privātās zobārstniecības klīnikās. Vecākiem ir pienākums regulāri vest bērnus uz pārbaudēm pie zobārsta.

Zobārstniecības pakalpojumus bērniem vecumā no 3 līdz 18 gadiem pilnībā apmaksā Islandes Veselības apdrošināšana (Sjúkratryggingar Íslands). 2018. gadā visiem bērniem vecumā līdz 18 gadiem būs pilnas tiesības uz Islandes Veselības apdrošināšanas maksājuma dalību. Taču būs jāsedz ikgadējā konsultāciju maksa. Maksājuma dalības priekšnosacījums ir tāds, ka bērnam jābūt reģistrētam pie ģimenes zobārsta. To var izdarīt Réttindagátt tīmekļa vietā; mīnar sīður www.sjukra.is vai pie zobārsta. [Sīkāku informāciju skatīt Sjúkratryggingar Íslands tīmekļa vietnē.](#)

/ 43 /

Islandes Veselības apdrošināšana atlīdzina daļu no izmaksām vecuma pensijas un invaliditātes pensijas saņēmējiem. Islandes Zobārstniecības asociācijai ir [tīmekļa vietne](#), kurā varat atrast zobārstus pēc reģiona.

Nedēļas nogalēs un darba dienās darba laikā galvaspilsētas reģionā ir pieejams neatliekamās zobārstniecības dienests. Ar to var sazināties pa tālr. 575 0505. Informāciju par dežūrējošo zobārstu var noskaidrot Islandes Zobārstniecības asociācijas tīmekļa vietnē: [Tannlæknafélag Íslands](#). Ja neatliekamā palīdzība ir nepieciešama vakarā vai naktī, pacienti ir aicināti doties uz slimnīcu neatliekamās palīdzības nodaļu; skatīt arī [Tannlæknavaktin](#), tālr. 426 8000.

Dažas arodbiedrības biedriem nodrošina finansiālu atbalstu par zobārstniecības izdevumiem.

Medicīnas preces

Aptiekās pārdod medikamentus un nelielas preces, kas parasti ir noteiktā veidā saistītas ar veselības aprūpi. Bez receptes varat iegādāties pretsāpju medikamentus, bet, lai iegādātos recepšu medikamentus, ir jāsaņem recepte no ārsta.

Medikamentu pārdošanas vietas un aptieku atrašanās vietas var noskaidrot Daudzkultūru un informācijas centra tīmekļa vietnē: [Fjölmenningarsetur](#).

Medicīnas direktors veselības jomā ([Embætti landlæknis](#)) uzrauga visus veselības pakalpojumus Islandē. Direktora birojā varat saņemt informāciju par veselības aprūpes pakalpojumiem un iesniegt sūdzības par veselības aprūpes sistēmas pakalpojumiem.

Informācijai par izdevumiem attiecībā uz medicīnas precēm un veselības aprūpi var piekļūt [Réttindagátt Sjúkratrygginga Íslands](#); lai piekļūtu, būs jāizmanto Íslykill vai elektroniskā identifikācija. Vispārēju informāciju par maksājumu dalību veselības aprūpes sistēmā var atrast Islandes Veselības apdrošināšanas [Sjúkratryggingar Íslands tīmekļa vietnē.](#)

HÚSNÆÐI

LEIGUHÚSNÆÐI

Íbúðir til leigu eru oftast auglýstar á netmiðlum, samskiptamiðlum, í dagblöðum og í svæðisbundnum auglýsingamiðlum. Auglýsingar eru í langflestum tilfellum á íslensku. Fólki í húsnæðisleit, sem býr utan höfuðborgarsvæðisins, er ráðlagt að leita upplýsinga hjá sínu sveitarfélagi.

Húsaleigusamningur

Mikilvægt er að gera skriflegan húsaleigusamning⁶ við leigusala þegar íbúð er tekin á leigu. Það þarf að kynna sér vel skilmála samningsins, svo sem reglur um tryggingu, uppsagnarfrest og fleira.

/ 44 /

Eyðublöð fyrir húsaleigusamning á íslensku, ensku og pólsku má nálgast á vefsíðu velferðarráðuneytisins og Fjölmenningsseturs. Húsaleigusamninga er einnig hægt að nálgast á skrifstofum sveitarfélaga og hjá Íbúðalánasjóði (www.ils.is).

Leigjendaaðstoðin

Neytendasamtökin reka sérstaka aðstoð fyrir leigjendur íbúðarhúsnæðis og er þjónustan ókeypis. Þar er unnt að fá upplýsingar og ráðleggingar, sjá nánar á vefsíðu.

Húsnæðisbætur

Ef fólk á lögheimili á Íslandi getur það sótt um húsnæðisbætur. Sótt er um rafrænt á vefsíðu Vinnumálastofnunar. Notaðu þarf Íslykil eða rafræn skilríki. Hvort húsnæðisbætur fást greiddar sem og fjárhæð þeirra fer eftir leigufjárhæð, tekjum og fjölskyldustærð viðkomandi.

Áður en unnt er að sækja um húsnæðisbætur verður að vera búíð að þinglýsa⁷ hjá sýslumanni leigusamningi sem gildir í að minnsta kosti þrjú mánuði.

Upplýsingar um húsnæðisbætur eru á vefsíðu Vinnumálastofnunar: <https://husbot.is>. Húsnæðisbætur eru ekki greiddar íbúum á gistiheimilum, í atvinnuhúsnæði eða herbergjum.

Sérstakur húsnæðisstuðningur

Hægt er að sækja um sérstakan húsnæðisstuðning hjá því sveitarfélagi þar sem umsækjandi hefur lögheimili.

Rafmagn, heitt vatn, sími og aðgangur að netinu

Þegar flutt er inn í íbúð er mikilvægt að láta lesa af mælum vegna rafmagns og hita svo leigjandi/kaupandi greiði einungis fyrir sína notkun.

⁶ Húsaleigusamningur er samningur sem leigjandi gerir við leigusala um leigufjárhæð og fleira.

⁷ Þinglýsing samninga miðar að því að skrá þá opinberlega til þess að tryggja og vernda réttindi þeirra sem samningarnir varða.

ĪRĒTI MĀJOKĻI

Īres dzīvokļus parasti reklamē interneta plašsaziņas līdzekļos, sociālajos tīklos, laikrakstos un reģionālos reklāmas izdevumos. Reklāmas lielākoties ir islandiešu valodā. Cilvēkiem, kas meklē mājokli ārpus galvaspilsētas reģiona, ieteicams meklēt informāciju pašvaldībā.

Īpašuma īres līgums

Ir svarīgi noslēgt rakstisku īres līgumu⁶ ar īpašnieku, kad īrējat dzīvokli. Jums ir jāpārliecinās, ka saprotat visus šā līguma nosacījumus, piemēram, apdrošināšanas noteikumus, paziņojumu par līguma izbeigšanu un citus jautājumus.

Īres (nomas) līgumu veidlapas islandiešu, angļu un poļu valodās ir pieejamas Labklājības ministrijas (Velferðarráðuneytið) un Daudzkultūru un informācijas centra tīmekļa vietnēs. Īres (nomas) līgumus var saņemt pašvaldību birojos un Mājokļu finansēšanas fondā (www.ils.is).

Palīdzība īrniekam

Islandes Patērētāju biedrība uztur bezmaksas informatīvu tālruni, lai konsultētu dzīvokļu īrniekus. Zvanot pa informatīvo tālruni, var saņemt informāciju un ieteikumus; sīkāku informāciju skatīt tīmekļa vietnē: sja.nanar.a.vefsiddu.

Mājokļa pabalsti

Ikvienam, kam ir dzīvesvieta Islandē, var pieprasīt mājokļa pabalstus. Pieteikumus iesniedz elektroniski [Mājokļu finansēšanas fonda tīmekļa vietnē \(ils.is\)](http://Majoklufinansesanasfonda.timekla.vietne(ils.is)). Jāizmanto Īslykill vai elektroniskā identifikācija. To, vai mājokļa pabalstu piešķirs, un pabalsta apmērs ir atkarīgs no mājokļa pabalsta pieteikuma iesniedzēja īres apmēra, ienākumiem un ģimenes locekļu skaita.

Pirms piesakāties saņemt mājokļa pabalstu, jums ir jāreģistrē⁷ īres (nomas) līgums, kas ir spēkā vismaz trīs mēnešus, pie rajona komisāra.

Informāciju par mājokļa pabalstiem var atrast Mājokļa finansēšanas fonda tīmekļa vietnē. Mājokļa pabalstus neizmaksā hosteļu, komercīpašuma vai atsevišķu istabu īrnieki.

Īpašais mājokļa pabalsts

Pieteikumus īpašajam mājokļa pabalstam iesniedz pašvaldībā, kurā atrodas pieteikuma iesniedzēja dzīvesvieta.

Elektroenerģija, karstais ūdens, telefons un piekļuve internetam

Pārvācoties uz jaunu dzīvokli, ir svarīgi nolasīt siltumenerģijas un elektroenerģijas skaitītāju rādītājus, lai jūs maksātu tikai par to, ko izlietojat.

⁶ Īres līgums jeb noma ir līgums, ko īrnieks noslēdz ar īpašnieku par īres apmēru un citiem jautājumiem.

⁷ Līguma reģistrācijas mērķis ir reģistrēt līgumus publiski, lai garantētu un aizsargātu līguma pušu tiesības.

Skrifstofur sveitarfélaga geta gefið upplýsingar um fyrirtæki sem selja rafmagn og heitt vatn í sveitarfélaginu.

Nokkur símafyrirtæki eru starfrækt á Íslandi og bjóða þau upp á mismunandi verð og þjónustu fyrir síma og nettengingu. Best er að leita beint til símafyrirtækjanna til að fá upplýsingar um þjónustu og verð sem þau bjóða.

Sífelld fleiri sveitarfélög á Íslandi eru með sorpflokkun en reglur þar um geta verið mismunandi eftir sveitarfélögum. Þær er yfirleitt að finna á vefsíðum þeirra.

HÚSNÆÐISKAUP

Flestir fjármagna kaup á eigin húsnæði með lánum. Ýmsar lánastofnanir lána til íbúðakaupa, svo sem Íbúðalánasjóður, bankar, sparisjóðir og lífeyrissjóðir.

/ 46 /

Til að fá lán þarf að fara í svokallað greiðslumat svo unnt sé að meta hvort viðkomandi ræður við afborganir. Lán eru yfirleitt veitt með veði í fasteigninni eða í annarri eign.

Erlendir ríkisborgarar sem eiga lögheimili á Íslandi mega eiga íbúðarhúsnæði hérlendis. Þeir geta sótt um lán hjá Íbúðalánasjóði og öðrum lánastofnunum til íbúðakaupa með sömu skilyrðum og íslenskir ríkisborgarar. Ef útlendingur vill eiga húsnæði á Íslandi áfram, þótt hann flytji af landi brott, þarf hann að sækja um leyfi til þess. Erlendir ríkisborgarar sem ekki eiga lögheimili hér á landi geta sótt um leyfi til íbúðakaupa hjá dómsmálaráðuneytinu.

Pašvaldības var sniegt informāciju par uzņēmumiem, kas pārdod un nodrošina elektroenerģiju un ūdeni pašvaldībā.

Islandē darbojas vairāki telekomunikāciju uzņēmumi, kas piedāvā dažādus izcenojumus un pakalpojumus par telekomunikācijām un interneta savienojumiem. Vislabāk doties tieši uz telekomunikāciju uzņēmumiem, lai saņemtu informāciju par pakalpojumiem un cenām, ko tie piedāvā.

Arvien vairāk pašvaldību Islandē šķiro atkritumus, taču atkritumu šķirošanas noteikumi dažādās pašvaldībās var atšķirties. Informācija par atkritumu šķirošanu parasti ir izvietota pašvaldību tīmekļa vietnēs.

Mājokļu iegāde

Lielākā daļa iedzīvotāju iegādājas privātos mājokļus, izmantojot aizņēmumus. Dažādas kredītiestādes aizdod līdzekļus mājokļu iegādei, piemēram, Mājokļu finansēšanas fonds, bankas, krājbankas un pensiju fondi.

Lai saņemtu aizdevumu, jums būs jāveic maksāspējas novērtējums, lai noskaidrotu, vai varēsiet veikt maksājumus. Parasti aizdevumus izsniedz kā hipotekāros kredītus, par nodrošinājumu izmantojot īpašumu, ko iegādājas, vai citu īpašumu.

Ārvalstu pilsoņi, kam ir dzīvesvieta Islandē, drīkst iegādāties īpašumu Islandē. Tie var pieteikties aizdevuma saņemšanai no Mājokļu finansēšanas fonda Íbúðalánasjóði un citām kredītiestādēm, lai iegādātos mājokli uz tādiem pašiem nosacījumiem kā Islandes pilsoņiem. Ja ārvalstu pilsonis vēlas saglabāt īpašumu Islandē pēc aizbraukšanas no valsts, tam būs jāsaņem attiecīga atļauja. Ārvalstu pilsoņi, kam nav dzīvesvietas Islandē, var pieprasīt mājokļa iegādes atļauju Tieslietu ministrijā dómsmálaráðuneytið.

ÞJÓNUSTA SVEITARFÉLAGA

Á Íslandi eru tvö stjórnsýslustig; ríki og sveitarfélög. Sveitarfélög annast ýmiss konar grunnþjónustu fyrir íbúa sína.

Sveitarstjórnir fara með yfirstjórn í hverju sveitarfélagi og hafa heimildir til að móta þjónustuna í samræmi við staðbundnar áherslur og þarfir. Þess vegna getur þjónusta verið mismunandi á milli sveitarfélaga.

Sveitarfélög reka leikskóla og grunnskóla og bera ábyrgð á félagsþjónustu. Félagspjónusta sveitarfélaga á að vinna að því að tryggja fjárhagslegt og félagslegt öryggi íbúa og felst meðal annars í aðstoð vegna barna, erfiðleika í fjölskyldum sem og fjárhagsaðstoð og aðstoð vegna húsnæðismála. Sveitarfélög bera jafnframt ábyrgð á barnavernd.

/ 48 /

Réttur til félagsþjónustu byggist á því að viðkomandi eigi lögheimili í því sveitarfélagi sem sótt er um aðstoð hjá.

Vegna skilyrða í lögum um útlendinga, þar sem fram kemur að framfærsla útlendinga skuli vera trygg, þá getur fjárhagsaðstoð frá sveitarfélagi haft áhrif á dvöl viðkomandi hér á landi og umsókn um ríkisborgararétt. Önnur aðstoð frá sveitarfélagi, svo sem sérstakur húsnæðisstuðningur, aðstoð vegna barna og ungmenna, skilnaðar eða heimilisofbeldis, hefur ekki áhrif.

Ef þörf er á þjónustu sveitarfélags er hægt að panta viðtal á skrifstofu sveitarfélagsins. Mörg sveitarfélög bjóða upp á túlkun við slíkar aðstæður.

Leikskólar og grunnskólar eiga að leitast við að veita foreldrum aðstoð túlks vegna samskipta þeirra við skóla barna sinna.

Einstaklingur sem flytur til Íslands skráir lögheimili sitt í ákveðnu sveitarfélagi og sækir um þjónustu þar. Til dæmis er unnt að sækja um sérstakan húsnæðisstuðning, þjónustu dagforeldra og um leikskólaláss, en skylt er að skrá börn í grunnskóla. Þá er hægt að óska eftir upplýsingum um fyrirtæki sem selja hita og rafmagn, um sorpflokkun, tómstundir, íslenskukennslu og margt fleira. Sum sveitarfélög eru með frístundakort fyrir börn sem veita afslátt af greiðslum vegna tómsunda.

Dagforeldrar

Dagforeldrar annast gæslu barna í heimahúsum. Starfstími er virka daga og er dvalartími barna mismunandi; þó aldrei lengri en níu klukkustundir í senn.

Flest börn í gæslu hjá dagforeldrum eru á aldrinum 9–20 mánaða, þó geta yngri eða eldri börn verið í gæslu hjá dagforeldrum.

Dagforeldrar eru sjálfstætt starfandi og ákvarða yfirleitt sína gjaldskrá sjálfir en borga þarf fyrir dvöl hjá dagforeldri. Sveitarfélög niðurgreiða hluta kostnaðar ef dagforeldrið er með leyfi frá sveitarfélaginu til að starfa sem dagforeldri.

Hægt er að fá upplýsingar um dagforeldra á skrifstofum og [vefsíðum sveitarfélaga](#).

PAŠVALDĪBU SNIEGTIE PAKALPOJUMI

Islandē pastāv divi pārvaldes līmeņi: valsts un pašvaldību. Pašvaldības ir atbildīgas par dažādiem iedzīvotāju pakalpojumiem.

Pašvaldību iestādes īsteno izpildvaru katrā pašvaldībā, un tām ir tiesības izstrādāt pakalpojumus saskaņā ar vietējām prioritātēm un vajadzībām. Tāpēc sniegtie pakalpojumi dažādās pašvaldībās var atšķirties.

Pašvaldības organizē pirmsskolas izglītības iestāžu un pamatskolu darbību un ir atbildīgas par sociālajiem pakalpojumiem.

Pašvaldības sociālo pakalpojumu mērķis ir nodrošināt iedzīvotāju finanšu un sociālo drošību, un tie cita starpā ietver palīdzību attiecībā uz bērniem, sarežģījumiem ģimenē, kā arī finansiālu palīdzību un ar mājokļa jautājumiem saistītu palīdzību. Tāpat pašvaldības ir atbildīgas par bērnu aizsardzību.

Lai varētu saņemt sociālos pakalpojumus, attiecīgajai personai ir jābūt deklarētajai dzīvesvietai tajā pašvaldībā, kurā tas piesakās palīdzībai.

Ņemot vērā Ārvalstu pilsoņu likumu, kurā paredzēts, ka ārvalstu pilsoņiem ir jāspēj sevi uzturēt, finanšu palīdzības saņemšana no pašvaldības var ietekmēt tiesības reģistrēt deklarēto dzīvesvietu un pieteikties pilsonības saņemšanai. Cita pašvaldības sniegtā palīdzība, piemēram, īpašā mājokļa palīdzība, palīdzība bērniem un pusaudžiem, šķiršanās un vardarbība ģimenē, to nekādi neietekmē.

Ja jums ir vajadzīgi pašvaldības pakalpojumi, jūs pašvaldības birojā varat pieteikt apmeklējumu. Daudzas pašvaldības piedāvā tulka pakalpojumus šiem mērķiem.

Pirmsskolas izglītības iestādēm un pamatskolām ir jāmeklē veidi, kā sniegt tulka palīdzību vecākiem, risinot jautājumus ar bērnu skolu.

Kad pārvācieties uz Islandi un reģistrējat deklarēto dzīvesvietu noteiktā pašvaldībā, jūs tajā piesakāties pakalpojumiem. Piemēram, ir iespējams pieteikties īpašajam mājokļa atbalstam, dienas vecāku pakalpojumiem vai vietai pirmsskolas izglītības iestādē. Vecākiem ir pienākums reģistrēt bērnus pamatskolā. Pašvaldība jums sniegs arī informāciju par uzņēmumiem, kas pārdod karstā ūdens un elektroenerģijas pakalpojumus, par atkritumu šķirošanu, brīvā laika pavadīšanas iespējām, islandiešu valodas mācībām un citiem jautājumiem. Atsevišķas pašvaldības nodrošina bērniem brīvā laika kartes, kas piešķir atlaides maksājumiem par brīvā laika nodarbēm.

Dienas vecāki

Diena vecāki veic bērnu aprūpi privātmājās. To darbalaiks ir tikai darba dienās, un laiks, ko tie pavada kopā ar bērniem, ir atšķirīgs, taču tas nekad nav ilgāks par deviņām stundām pēc kārtas.

Lielākā daļa bērnu, kurus aprūpē dienas vecāki, ir 9 līdz 20 mēnešus veci, taču dienas vecāki var aprūpēt arī jaunākus un vecākus bērnus.

Par dienas vecāku pakalpojumu ir jāmaksā. Dienas vecāki ir privāti saimnieciskās darbības veicēji, kas paši nosaka likmes.

Pašvaldības sedz daļu no izmaksām, ja pašvaldība ir piešķirusi dienas vecākam darbības licenci.

Informāciju par dienas vecākiem var saņemt pašvaldību birojos un tīmekļa vietnēs.

SKÓLAKERFIÐ

Samkvæmt lögum hafa allir jafnan rétt til náms án tillits til kyns, fjárhags, búsetu, trúar, fótlnar og menningarlegs eða félagslegs uppruna.

Leikskóli

Leikskólar eru fyrir börn til sex ára aldurs en það er mismunandi eftir leikskólum og sveitarfélögum hve gömul börnin eru þegar þau fá pláss. Algengast er að leikskólar taki við börnum þegar þau ná 18–24 mánaða aldri. Þó er sums staðar tekið við yngri börnum.

Foreldrum er frjálst að ákveða hvort börn fari í leikskóla. Langflest börn á Íslandi ganga í leikskóla enda er litið á leikskóla sem fyrsta skólastigið og leikskólagöngu sem mikilvægan undirbúning að grunnskólagöngu.

Sveitarfélög niðurgreiða kostnað vegna leikskóla en foreldrar borga hluta kostnaðar sjálfir. Hlutdeild foreldra er mismunandi eftir sveitarfélögum.

Sótt er um leikskólavist hjá viðkomandi sveitarfélagi.

Stundum er bið eftir pláss í leikskóla og því er fólki ráðlagt að sækja um pláss svo fljótt sem kostur er, jafnvel áður en barnið er nógu gamalt til að fá pláss.

GRUNNSKÓLI

Grunnskóli er fyrir börn á aldrinum 6–16 ára og er miðað við fæðingarár barnsins. Á Íslandi er lögbundið að öll börn á grunnskólaaldri gangi í skóla og skal það sveitarfélag, þar sem barn hefur lögheimili, sjá til þess.

Nemendur með annað móðurmál en íslensku eiga rétt á kennslu í íslensku sem öðru tungumáli. Með kennslunni er stefnt að virku tvítyngi þessara nemenda og að þeir geti stundað nám í grunnskólum og tekið virkan þátt í íslensku samfélagi. Grunnskólum er heimilt að viðurkenna kunnáttu í móðurmáli nemenda með annað móðurmál en íslensku sem hluta af skyldunámi er komi í stað skyldunáms í erlendu tungumáli.

Mismunandi er eftir sveitarfélögum hvar börn eru skráð í skóla. **Hægt er að fá upplýsingar um það hjá þjónustumiðstöðvum í Reykjavík eða á skrifstofu viðkomandi sveitarfélags.**

Í flestum sveitarfélögum býðst börnum að sækja fríundaheimili eða dægurvöl eftir að hefðbundnum skóladegi lýkur. Greiða þarf fyrir slíka þjónustu samkvæmt gjaldskrá.

Móðurmálakennsla

Margar rannsóknir hafa sýnt fram á mikilvægi þess að foreldrar tali móðurmál sitt við börnin sín. Sums staðar er boðið upp á móðurmálakennslu fyrir börn, ýmist af sveitarfélaginu eða í samstarfi foreldra.

IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

Saskaņā ar likumu visiem ir vienādas tiesības uz izglītību neatkarīgi no dzimuma, materiālā stāvokļa, dzīvesvietas, reliģiskās piederības, invaliditātes un kultūras vai sociālās izcelsmes.

Pirmsskolas izglītības iestādes

Pirmsskolas izglītības iestādes ir paredzētas bērniem līdz sešu gadu vecumam. Vecums, no kura bērni var sākt apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, dažādās pašvaldībās atšķiras. Visbiežāk vecums, kurā bērni sāk apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, ir **18 līdz 24 mēneši**. Taču dažās pirmsskolas izglītības iestādēs pieņem jaunākus bērnus.

Vecāki var izlemt, vai bērns apmeklēs pirmsskolas izglītības iestādi vai ne. Lielākā daļa bērnu Islandē apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi, jo tās uzskatāmas par pirmo izglītības sistēmas līmeni, turklāt pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanu uzskata par svarīgu sagatavošanos pamatskolai.

Pašvaldības subsidē izmaksas, kas saistītas ar pirmsskolas izglītības iestādes apmeklēšanu, taču arī vecākiem ir jāsedz daļa izmaksu. Vecāku segto izmaksu daļa dažādās pašvaldībās ir atšķirīga.

Pieteikumus uz vietu pirmsskolas izglītības iestādē iesniedz attiecīgajā pašvaldībā.

Reizēm uz vietu pirmsskolas izglītības iestādē ir rinda, un tāpēc vecākiem iesaka pieteikties pēc iespējas drīzāk, vēl pirms bērns ir sasniedzis atbilstošo vecumu.

Pamatskola (obligāta)

Bērniem vecumā no 6 līdz 16 gadiem (atkarībā no dzimšanas gada) ir obligāti jāapmeklē skola. Islandē pamatskola ir jāapmeklē obligāti, un pašvaldība, kurā ir bērna deklarētā dzīvesvieta, ir atbildīga par to, lai bērns to apmeklētu.

Audzēkņiem, kuru dzimtā valoda nav islandiešu valoda, ir tiesības mācīties islandiešu kā otro valodu. Mērķis ir panākt, lai šie skolēni būtu aktīvi divvalodīgi un spētu mācīties pamatskolās, kā arī aktīvi iesaistītos Islandes sabiedrībā. Pamatskolas var atzīt audzēkņu, kuru dzimtā valoda nav islandiešu valoda, dzimtās valodas zināšanas kā daļu no obligātās svešvalodas apguves.

Tas, kur bērns ir reģistrēts pamatskolā, dažādās pašvaldībās atšķiras. **Informāciju par to var iegūt** [apkalpošanas centros Reikjavīkā](#) vai attiecīgās pašvaldības birojā.

Lielākā daļa pašvaldību piedāvā bērniem iespēju pēc skolas apmeklēt brīvā laika pavadīšanas centru vai citas izklaides (dæggradvöl). Par šādiem pakalpojumiem samaksu veic atbilstoši spēkā esošajam izcenojumam.

Dzimtās valodas mācības

Daudzos pētījumos ir pierādīts, cik svarīgi ir, lai vecāki ar bērniem sarunātos dzimtajā valodā. Dažās vietās bērniem dzimtās valodas apguvi piedāvā pašvaldība vai vecāki, savstarpēji sadarbojoties.

Öll bókasöfn á Íslandi hafa samstarf um að bjóða upp á bækur fyrir börn á ýmsum tungumálum.

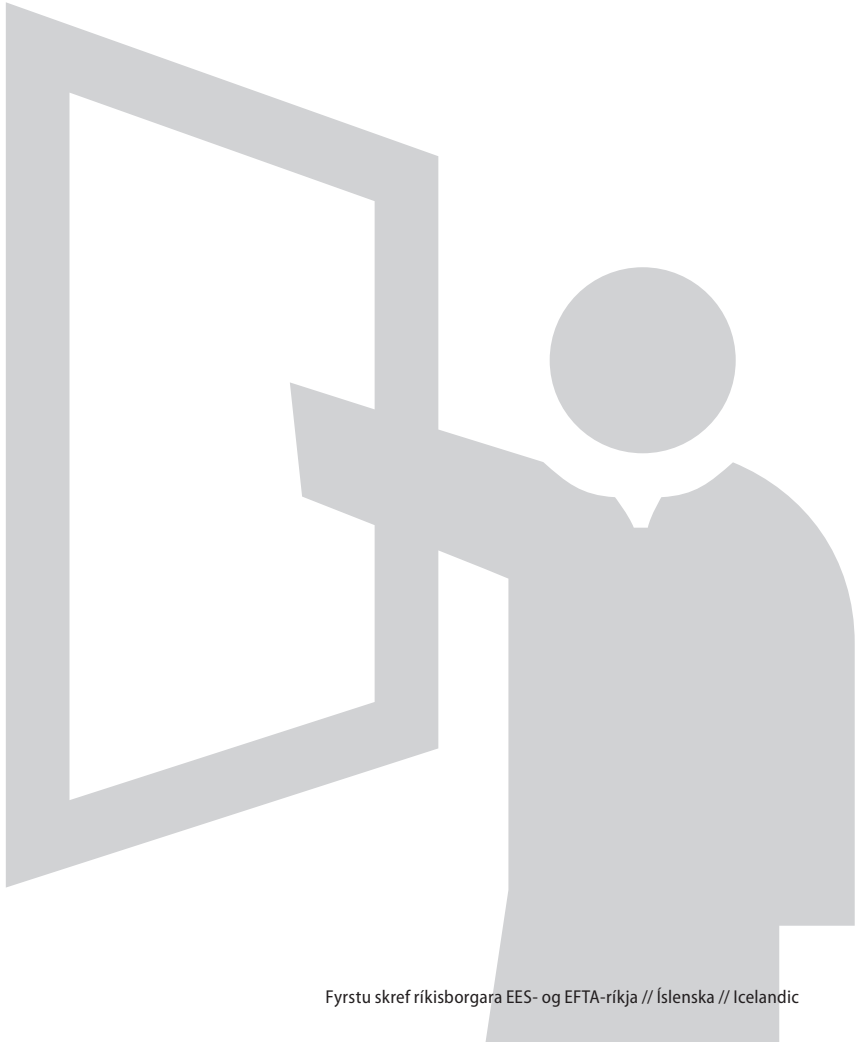
Móðurmál – samtök um tvítyngi – hafa boðið upp á móðurmálskennslu á yfir tuttugu tungumálum (öðrum en íslensku) fyrir fjöltyngd börn á Íslandi síðan 1994, sjá nánar hér.

Íslenskukennsla fullorðinna

Margar stofnanir og fyrirtæki bjóða upp á íslenskukennslu fyrir útlendinga. Kostnaður við að skrá sig á námskeið getur verið mismunandi. Mörg stéttarfélag veita styrki til íslenskunáms. Hægt er að afla sér upplýsinga hjá viðkomandi stéttarfélagi. Námið er unnt að stunda um allt land og einnig er boðið upp á kennslu á netinu og kennslu fyrir byrjendur og lengra komna.

/ 52 /

Upplýsingar um íslenskunámskeið má **nálgast** á vef Fjölmenningarseturs.

Tiek sagaidīts, ka visas bibliotēkas Islandē kopīgo resursus, lai varētu bērniem piedāvāt lasāmvielu dažādās valodās.

Móðurmál – Divvalodības asociācija kopš 1994. gada daudzvalodīgiem bērniem ir piedāvājusi dzimtās valodas apguvi vairāk nekā divdesmit valodās (kas nav islandiešu valoda). Sīkāku informāciju skatīt šeit.

Islandiešu valodas mācības pieaugušajiem

Daudzas iestādes un uzņēmumi ārvalstniekiem piedāvā islandiešu valodas mācības. Izmaksas par reģistrēšanos kursiem var atšķirties. Atsevišķas arodbiedrības piešķir stipendijas islandiešu valodas apguvei. Jūs varat iegūt par to informāciju no savas arodbiedrības. Mācības var apmeklēt jebkur Islandē. Tāpat kursus piedāvā tiešsaistē, un tāpat ir kursi gan iesācējiem, gan tiem, kas jau ir sasnieguši augstāku līmeni.

Informāciju par islandiešu valodas kursiem var iegūt Daudzkultūru centra tīmekļa vietnē.

FRAMHALDSNÁM

Framhaldsskóli

Allir sem hafa lokið grunnskóla á Íslandi, eða sambærilegu námi erlendis, geta stundað nám í framhaldsskóla. Nám í framhaldsskóla er ekki lögbundin skylda en framhaldsskólum er skylt samkvæmt lögum að bjóða öllum nemendum að 18 ára aldri námstilboð við hæfi (fræðsluskylda).

Skráningargjald er misjafnt eftir skólum. Sumir skólar bjóða upp á móðurmálskennslu og íslenskukennslu fyrir útlendinga. Einnig er hægt að stunda fjarnám frá sumum skólum. Í framhaldsskólum starfa námsráðgjafar sem aðstoða nemendur við námsval og fleira.

/ 54 /

Margir framhaldsskólar eru einnig með starfsmenntun þar sem unnt er að læra iðngreinar og ljúka sveinsprófi og/eða stúdentsprófi. Einnig bjóða margir skólar styttri námsbrautir með beinni tengingu við atvinnulífið.

Nánari upplýsingar um framhaldsskóla er að finna á vef [mennta- og menningarmála-ráðuneytisins](#).

Háskóli

Nemendur sem hefja nám í háskóla þurfa að hafa lokið stúdentsprófi eða sambærilegu námi.

Sjö skólar bjóða upp á menntun til háskólagráðu. Greiða þarf ýmist innritunargjald eða skólagjöld.

Nánari upplýsingar um háskóla eru á vef [mennta- og menningarmálaráðuneytisins](#).

Bókasöfn

Bókasöfn eru öllum opin. Á bókasöfnum er unnt að nálgast bækur á íslensku og öðrum tungumálum, alfræðiorðabækur, orðabækur og önnur uppflettirit. Flest bókasöfn bjóða upp á netaðgang.

Lögfræðiráðgjöf fyrir innflytjendur

Mannréttindaskrifstofa Íslands býður upp á lögfræðiráðgjöf fyrir innflytjendur. Ráðgjöfin er í húsnæði skrifstofunnar að Túngötu 14 í Reykjavík. Hægt er að panta tíma hjá skrifstofunni í síma 552 2720 eða á info@humanrights.is.

Rauði krossinn á Íslandi

Rauði krossinn á Íslandi aðstoðar innflytjendur, þar á meðal flóttafólk og þá sem sækja um alþjóðleg vernd, með margvíslegum hætti.

Samkvæmt samningum við stjórnvöld stendur flóttafólki til boða stuðningur sjálfboðaliða Rauða krossins og almennar leiðbeiningar, fræðsla og ráðgjöf varðandi

AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA

Augstākā līmeņa vidusskola

Ikviens, kas ir apguvis obligāto izglītību (līdz 16 gadu vecumam) Islandē vai pielīdzināmu izglītību ārzemēs, var apmeklēt augstākā līmeņa vidusskolu. Mācības augstākā līmeņa vidusskolā nav obligātas, taču šīm skolām ir likumā noteikts pienākums piedāvāt visiem audzēkņiem līdz 18 gadu vecumam atbilstošus mācību priekšmetus (izglītošanas pienākums).

Reģistrācijas izmaksas dažādās skolās atšķiras. Dažas skolas ārvalstniekiem piedāvā dzimtās valodas kursus un islandiešu valodas kursus. Turklāt dažās skolās mācības var apgūt tālmācībā. Augstākā līmeņa vidusskolās strādā audzēkņu padomdevēji, kas palīdz audzēkņiem izvēlēties kursus u.c.

Daudzas no šīm skolām piedāvā arī aroda izglītību, kas ļauj apgūt aroda prasmes un nolikt zeļļa pārbaudi un/vai universitātes iestājesāmenu. Tāpat daudzas skolas piedāvā īsus mācību kursus, kam ir tieša saikne ar nodarbinātības jomu.

Sīkāku informāciju par augstākā līmeņa vidusskolām var iegūt [Izglītības, zinātnes un kultūras ministrijas](#) tīmekļa vietnē.

Universitāte

Skolēniem, kas vēlas uzsākt studijas universitātē, ir jābūt nolikušiem universitātes iestājesāmenu vai ir jābūt ieguvušiem pielīdzināmu izglītību.

Islandē ir septiņas augstskolas līmeņa iestādes, kas piedāvā izglītību, lai iegūtu universitātes diplomu. Studentiem ir jāmaksā vai nu reģistrācijas maksa, vai skolas maksa.

Sīkāku informāciju par universitātēm skatīt [Izglītības ministrijas](#) tīmekļa vietnē.

Bibliotēkas

Bibliotēkas ir pieejamas ikvienam. Bibliotēkās atradīsiet grāmatas islandiešu un citās valodās, kā arī enciklopēdijas, vārdnīcas un citu uzzīņu literatūru. Turklāt lielākā daļa bibliotēku piedāvā arī piekļuvi internetam.

Juridiskas konsultācijas imigrantiem

Islandes Cilvēktiesību centrs piedāvā imigrantiem juridiskās konsultācijas. Konsultācijas sniedz centra birojā, kas atrodas Túngata 14, Reikjavīkā. Apmeklējumus var pieteikt, zvanot uz tālruni 552 2720 vai rakstot uz e-pastu info@humanrights.is.

Islandes Sarkanais Krusts

Islandes Sarkanais Krusts dažādos veidos palīdz imigrantiem, tostarp bēgļiem un personām, kas lūdz starptautisko aizsardzību.

Saskaņā ar vienošanām, kas panāktas ar varas iestādēm, Sarkanā Krusta brīvprātīgie piedāvā bēgļiem palīdzību un vispārējas norādes, izglīto un konsultē tos par pieejamiem pasākumiem. Sarkanā Krusta

Þau úrræði sem standa til boða. Deildir Rauða krossins koma að ýmsum verkefnum eins og stuðningsfjölskyldum, ýmiss konar félagsstarfi, aðstoð við heimanám og fleira. Þeir sem sækja um alþjóðlega vernd njóta einnig réttargæslu lögfræðinga Rauða krossins samkvæmt samningi við stjórnvöld.

Frekari upplýsingar má finna á vefsíðu [Rauða krossins](#).

Réttur þinn – upplýsingabæklingur

Sérstakur bæklingur um réttindi kvenna á Íslandi er aðgengilegur á vefsíðu Jafnréttisstofu. Þar má finna ýmsar gagnlegar upplýsingar varðandi íslenskt réttarkerfi og íslenskt samfélag. Upplýsingar um jafnan rétt og jafna stöðu kynja, dvalarleyfi, skilnað, forsjármál, umgengnisréttarmál, fjármál, ofbeldi í nánnum samböndum og hótanir. Þar er einnig að finna upplýsingar um hvar hægt sé að leita eftir aðstoð. Bæklingurinn er aðgengilegur á nokkrum tungumálum.

/ 56 /

Bjarkarhlíð – ráðgjöf, stuðningur og fræðsla fyrir þolendur ofbeldis, sími 553 3000.

Kvennaathvarfið: www.kvennaathvarf.is, sími 561 1205

Athvarf fyrir konur og börn sem flýja andlegt eða líkamlegt ofbeldi á heimili af hendi eiginmanns, sambýlismanns eða annarra heimilismanna. Einnig fyrir konur sem orðið hafa fyrir nauðgun.

Stígamót: www.stigamot.is, sími 562 6868

Ráðgjöf og stuðningur fyrir konur og karla sem beitt hafa verið kynferðisofbeldi.

Samtök og félög innflytjenda á Íslandi

Á Íslandi eru starfandi fjölmörg félög innflytjenda og félög tengd fjölmenningu, upplýsingar um þau má finna á vefsíðu [Fjölmenningarseturs](#).

nodaļas veic dažādus pasākumus, piemēram, sniedz atbalstu ģimenēm, veic virkni sabiedrisko aktivitāšu, palīdz mājniecībā u.c. Arī personas, kas lūdz starptautisko aizsardzību, var saņemt Sarkanā Krusta juristu konsultācijas atbilstoši vienošanām, kas panāktas ar varas iestādēm.

Sīkāku informāciju skatīt [Sarkanā Krusta](#) tīmekļa vietnē.

Jūsu tiesības — informatīva brošūra

Īpaša brošūra par sieviešu tiesībām Islandē ir pieejama Dzimumu vienlīdzības centra (Jafnréttisstofa) tīmekļa vietnē. Tajā ir iekļauta noderīga informācija par Islandes tiesību sistēmu un Islandes sabiedrību. Informācija ir pieejama par dzimumu vienlīdzīgām tiesībām un vienlīdzīgu statusu, uzturēšanās atļaujām, šķiršanos, aizbildnības jautājumiem, saskarsmes tiesībām, materiālajiem jautājumiem, vardarbību tuvās attiecībās un draudiem. Tāpat tajā ir iekļauta informācija par to, kur meklēt palīdzību. Brošūra ir [pieejama vairākās valodās](#).

Bjarkarhlöð – konsultācijas, atbalsts un informācija vardarbības upuriem, tālr. 553 3000.

Sieviešu patversme: www.kvennaathvarf.is, tālr. 561 1205

Patversme sievietēm un bērniem, kas bēg no garīgas un fiziskas vardarbības ģimenē, ja to veic vīrs, partneris vai cits saimes loceklis. Arī sievietēm, kas cietušas no izvarošanas.

Stígamót: www.stigamot.is, Tālr. 562 6868

Konsultācijas un atbalsts sievietēm un vīriešiem, kas cietuši no dzimumvardarbības.

Imigrantu organizācijas un asociācijas Islandē

Islandē darbojas vairākas imigrantu asociācijas un organizācijas, kas iesaistītas daudzkulturālismā; informāciju par to var skatīt [Daudzkultūru centra](#) tīmekļa vietnē.

Farsímar

Hægt er að kaupa frelsiskort, fyrirframgreidd farsímakort af símafyrirtækjunum og kaupa áfyllingu í flestum matvöruverslunum, bensínstöðvum og sjoppum. Til að fá fasta farsímaáskrift þarf að vera með íslenska kennitölu.

Búslóðaflutningar

Búslóðir þeirra sem flytja búferlum til Íslands eru tollfrjálsar að uppfylltum ákveðnum skilyrðum. Það eru heimilismunir, til dæmis húsgögn og búsáhöld og aðrir persónulegir munir, sem eru tollfrjálsir við búferlaflutning. Á vefsíðu [Tollstjóra](#) má sjá hvaða skilyrði þarf að uppfylla.

Greiða þarf gjöld af vörum sem fluttar eru með búslóð til landsins og geta ekki talist hluti búslóðar.

Gæludýr

Strangar reglur gilda um innflutning gæludýra til Íslands og eru sumar hundategundir bannaðar á landinu.

Fólk með gæludýr er hvatt til að lesa sér sérstaklega til um þær reglur sem gilda á vefsíðu [Matvælastofnunar](#).

Mobilie tālruņi

Pie telekomunikāciju operatoriem ir iespējams iegādāties “frelsiskort”, priekšapmaksas mobilā tālruņa karti, bet kredītu var papildināt vairumā pārtikas veikalu, degvielas uzpildes staciju un saldumu veikalu.

Lai iegūtu pastāvīgu mobilā tālruņa abonementu, būs nepieciešams Islandes ID Nr.

Informācija par personīgo mantu nosūtīšanu

Personu, kas pārvācas uz dzīvi Islandē, personīgajām mantām nepiemēro muitas nodevas, ja izpildās noteikti nosacījumi. Tādiem sadzīves priekšmetiem kā mēbeles un mājsaimniecības priekšmetiem, kā arī personīgai mantai, pārvācoties nodevas nepiemēro. Muitas direkcijas tīmekļa vietnē ir atrodama sīkāka informācija par to, kādiem nosacījumiem ir jāizpildās.

/ 59 /

Notevas ir jāmaksā par precēm, ko nevar uzskatīt par mājsaimniecības priekšmetiem, kas ievesti kopā ar personīgo mantu.

Mājdzīvnieki

Mājdzīvnieku ievēšanai Islandē ir piemērojami stingri noteikumi, bet atsevišķas suņu sugas ir aizliegtas.

Cilvēkiem, kam ir mājdzīvnieki, ir ieteicams pievērst īpašu uzmanību piemērojamiem noteikumiem, kas atrodami Matvælastofnun (Islandes Pārtikas un veterinārā iestāde).

Fjölmenningarsetur: www.mcc.is

Eures: <https://ec.europa.eu/eures/public/language-selection>

Þjóðskrá Íslands: <https://skra.is/>

Utanríkisráðuneytið: www.utanrikisraduneyti.is

Reykjavíkurborg: www.reykjavik.is

Seðlabanki Íslands: www.sedlabanki.is

Miðstöð slysavarna barna: <https://www.msb.is/>

Íslykill: www.island.is/islykill

Rafræn skilríki: www.skilriki.is

Island.is: www.island.is

Alþingi: <http://www.althingi.is/>

Stjórnarráð Íslands: www.stjornarrad.is

Vinnumálastofnun: <https://www.vinnumalastofnun.is/>

Sjúkratryggingar Íslands: www.sjukra.is

Tryggingastofnun Íslands: www.tr.is

Félag dómtúlka og skjalapýðenda: www.flds.is

Upplýsingar um Apostille vottun: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/apostille/faq1>

Alþýðusamband Íslands: www.asi.is

Vinnuréttarvefur: www.asi.is/vinnurettarvefur/

Einn réttur ekkert svindl: <http://ekkertsvindl.is/einn-rettur-ekkert-svindl>

Landssamtök Lífeyrissjóða: <https://www.lifeyrismal.is/>

Efling stéttarfélag: <https://www.efling.is/>

VR: www.vr.is

Bandalag háskólanna: <https://www.bhm.is/>

Bandalag starfsmanna ríkis og bæja: <https://www.bsrb.is/>

Vinnueftirlitið: www.vinnueftirlit.is

Enic/Naric Íslandi: <http://www.enicnaric.is/>

Embætti landlæknis: <http://www.landlaeknir.is/>

VIETNES

Iðan –fræðslusetur-mat á námi: <http://idan.is/nams-og-starfsradgjof/mat-og-vidurkenn-ing-a-nami-erlendis>

Ríkisskattstjóri: <https://www.rsk.is/>

Persónuafsláttur: <https://www.rsk.is/einstaklingar/stadgreidsla/personuafslattur>

Fæðingarorlofssjóður: <http://www.faedingarorlof.is/>

Meðlagsgreiðslur: <http://www.medlag.is/>

Heilsugæsla höfuðborgarsvæðisins: <https://www.heilsugaeslan.is/>

Allar heilsugæslur á landinu: <https://www.stjornarradid.is/verkefni/husnaedismal/husaleigumal/leigusamningar-leigutimi-og-forgangsrettur-leigjenda/>

Tannlæknafélag Íslands: <http://www.tannsi.is/tannlaeknar>

Tannlæknavaktin: <http://www.tannlaeknavaktin.is/>

Húsaleigusamningur á vef velferðarráðuneytisins: <https://www.stjornarradid.is/verkefni/husnaedismal/husaleigumal/leigusamningar-leigutimi-og-forgangsrettur-leigjenda/>

Leigjendaaðstoðin: <https://www.ns.is/is/content/leigjendaadstodin>

Húsnaðisbætur: <https://husbot.is/>

Íbúðalánasjóður: <http://www.ils.is/>

Dómsmála-samgöngu-og sveitarstjórnarráðuneyti: <https://www.innanrikisraduneyti.is/>

Móðurmál – samtök um tvívyngi: <http://www.modurmal.com/>

Tækniskólinn-nýbúabraut: <https://tskoli.is/namsbraut/almenn-namsbraut-fyrir-nybua/>

Háskólar á Íslandi: <https://www.menntamalaraduneyti.is/stofnanir#ha>

Mannréttindaskrifstofa Íslands: <http://www.humanrights.is/is/>

Rauði krossinn á Íslandi: <https://www.raudikrossinn.is/>

Jafnréttisstofa-Réttur Pinn: <https://www.jafnretti.is/is/samfelag-og-vinumarkadur/rettur-thinn/rettur-thinn-mikilvaegar-upplysingar-fyrir-erlendar-konur-a-islendi>

Tollstjóraembættið: <https://www.tollur.is/>

Matvælastofnun: <http://mast.is/>

IS Upplýsingar | Aðstoð | Ráðgjöf
www.mcc.is
mcc@mcc.is

EN Information | Assistance | Counsel
www.mcc.is/english
mcc@mcc.is

PL Informacje | Porady | Doradztwo
www.mcc.is/polszczyzna
polska@mcc.is

HR Informacije | Pomoc | Konzultacije
www.mcc.is/serbian-croatian
informacije@mcc.is

TH ข้อมูล | ความช่วยเหลือ | การปรึกษา
www.mcc.is/phasa-thai
tailenska@mcc.is

ES Información | Ayuda | Consejería
www.mcc.is/spanish
spanska@mcc.is

RU Информация | Помощь | Консультации
www.mcc.is/russian
russneska@mcc.is

LV Informācija | Pagalba | Konsultācijas
www.mcc.is/lithuanian
lithaiska@mcc.is

AR تاملولعم | قءءاسم | نونواق راشتم
www.mcc.is/arabic
mcc@mcc.is

FJÖLMENNINGARSETUR

Multicultural and Information Centre

VELFERDARRÁÐUNEYTIÐ

Ministry of Welfare